

ΟΜΙΛΙΑ

**ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
& ΕΜΠΟΡΙΟΥ**

κ. ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ:

**ΕΛΛΗΝΟΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ
ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ
ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΤΡΙΤΗ, 27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1995

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «ATHENS HILTON»

ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Ελλάδα σήμερα είναι όλο και πιά διαδεδομένη η αμφιβολία για τις δυνατότητες της χώρας. Η αυξανόμενη απόσταση από τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται δεκτή είτε μοιρολατρικά είτε με εθνικιστικές εξάρσεις.

Οι πολίτες όλο και περισσότερο αμφισβητούν την ικανότητα των κυβερνώντων να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους. Η πολιτική ταυτίζεται με επιφανειακό λόγο και υποσχέσεις χωρίς συνέχεια.

Τα ερωτήματα που κυριαρχούν είναι αν υπάρχουν στόχοι για τον τόπο, αν δικαιολογούνται ελπίδες, οράματα. Η απάντηση είναι συνήθως αρνητική.

Ο πολίτης θεωρεί την κοινωνική ευθύνη βάρος. Υποχρέωσή του θεωρεί να επιδιώξει όσο πιο αποτελεσματικά το προσωπικό του όφελος.

Η διολίσθηση σε μία στάση αποστασιοποίησης και εγωκεντρισμού δεν είναι μοίρα μας. Ο,τι δημιουργήσαμε εμείς, μπορούμε εμείς να το μεταβάλουμε. Αρκεί να θέσουμε στόχους εφικτούς, να δούμε ρεαλιστικά το περιβάλλον, τις δυνατότητες και αδυναμίες μας. Η αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη είναι πραγματοποιήσιμος στόχος. Χρειαζόμαστε όμως μια εθνική αναπτυξιακή στρατηγική. Στοιχεία της είναι τόσο μια οικονομική μεταρρύθμιση, όσο μια διοικητική αναμόρφωση και μια νέα αναπτυξιακή αντίληψη στις διεθνείς μας σχέσεις.

[Α] Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει τρία χρόνια προβλήματα:

- μακροοικονομική ανισορροπία με υψηλά δημόσια ελλείμματα, μεγάλο δημόσιο χρέος και παρατεταμένο πληθωρισμό,
- μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων και πτώση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων προϊόντων με αποτέλεσμα την μείωση των μεριδίων στην διεθνή αγορά και την έξαρση των εισαγωγών,

- συρρίκνωση πραγματικών εισοδημάτων για μεγάλες κατηγορίες του πληθυσμού και ταυτόχρονη υποβάθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας με αποτέλεσμα την ένταση των ανισοτήτων και την εξάπλωση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, σχεδόν άγνωστων μέχρι τώρα στην ελληνική πραγματικότητα.

Τα τρία αυτά προβλήματα σήμερα συνυπάρχουν. Σε παλαιότερες περιόδους ήταν δυνατό να ανταλλάξεις το ένα με το άλλο. Να αυξήσεις τα ελλείμματα για να βελτιώσεις τα εισοδήματα για παράδειγμα. Η δυνατότητα αυτή δεν υπάρχει πιά.

Το άνοιγμα των διεθνών αγορών, η ανάγκη δραστικών δημοσιονομικών προσαρμογών, η αυξανόμενη σημασία της νέας τεχνολογίας και γνώσης, η ταχύτητα αλλαγής προϊόντων και υπηρεσιών, έχουν επιφέρει τόσο σημαντικές ανακατατάξεις, ώστε απαιτούνται νέες προσεγγίσεις στα προβλήματα.

Από τον βαθμό ανταπόκρισης σε αυτές τις προκλήσεις θα καθοριστεί η θέση της ελληνικής οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό, η δυνατότητα αύξησης της ευημερίας των πολιτών και η κοινωνική συνοχή.

Κλειδί στην προσπάθεια αυτή είναι η επικράτηση μίας νέας μεταρρυθμιστικής αντίληψης. Μέχρι σήμερα η ανάγκη προσαρμογής αντιμετωπιζόταν και αντιμετωπίζεται ως κίνδυνος, που πρέπει να αποφευχθεί, και όχι ως στόχος που πρέπει να κερδηθεί. Πολλά είναι τα παραδείγματα.

- Επιχειρήσεις επιδιώκουν επιδοτήσεις για να μπορέσουν να συνεχίσουν να λειτουργούν με μη ανταγωνιστικό τρόπο.
- Οργανισμοί και υπηρεσίες αγνοούν τεράστια ελλείμματα και χρέη προκειμένου να αποφύγουν τον εκσυγχρονισμό στις λειτουργίες τους και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών.
- Αγροτικές καλλιέργειες συνεχίζουν να απορροφούν σημαντικούς πόρους για να εξακολουθούν να παράγουν προϊόντα, τα οποία οδηγούνται στην απόσυρση.

Τα αδιέξοδα όμως από την ενδεχόμενη συνέχιση αυτής της νοοτροπίας είναι αναπότρεπτα και θα έχουν ανυπολόγιστο κόστος. Γιαυτό χρειάζεται μια **οικονομική μεταρρύθμιση** που διευκολύνει την προσαρμογή και όχι την συντήρηση, υποστηρίζει την προσπάθεια αλλαγής και όχι την αποφυγή της.

Στην ομιλία μου θα επιχειρήσω να αναπτύξω τρεις άξονες της οικονομικής μεταρρύθμισης, που εκφράζουν την ανάγκη για:

- Μία νέα πολιτική ανταγωνιστικότητας.
- Μία στρατηγική αναβάθμισης του κοινωνικού κράτους.
- Την κατοχύρωση μίας κοινωνικά δίκαιης, αλλά και αποτελεσματικής πολιτικής για την σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της οικονομίας.

I. Μια νέα πολιτική ανταγωνιστικότητας

α) Οι κατευθύνσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Η διεύθυνση των προϊόντων σε μία αγορά, είτε εγχώρια είτε διεθνή, αποτελεί αναμφίβολα το αναγκαίο κριτήριο ανταγωνιστικότητας και τον τελικό σκοπό μιας αναπτυξιακής πολιτικής. Πρέπει όμως αυτή η διεύθυνση των προϊόντων να οδηγεί σε ταυτόχρονη αύξηση της ευημερίας των παραγωγών και να μην επιτυγχάνεται μέσω στρεβλώσεων και παρεμβάσεων που τελικά μειώνουν την ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Με το κριτήριο αυτό μπορεί κανείς εύκολα να απορρίψει πολλές από τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν για να διευκολύνουν την επιβίωση προϊόντων και επιχειρήσεων, όταν αντιμετώπιζαν προβλήματα:

Δεν είναι **ωφέλιμη** ανταγωνιστικότητα, αυτή που στηρίζεται στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Όταν η χώρα με την ανεκτική νομοθεσία αναγκαστεί να προσαρμοστεί σε αυστηρές προδιαγραφές παραγωγής, θα χάσει το πλεονέκτημα που μέχρι τότε είχε. Οι επιχειρήσεις θα μεταναστεύσουν, προκαλώντας ανεργία και αφήνοντας πίσω ένα κατεστραμμένο περιβάλλον.

Δεν είναι **διατηρήσιμη** ανταγωνιστικότητα, αυτή που στηρίζεται σε ολιγοπωλιακές συμφωνίες και συντεχνιακές ρυθμίσεις. Η παρεμπόδιση εισόδου νέων επιχειρήσεων σε ένα κλάδο, κάνει βιώσιμες τις υφιστάμενες απλώς και μόνο επειδή τους επιτρέπει να αυξάνουν αυθαίρετα τις τιμές. Η τεχνητή αυτή βιωσιμότητα εξαγοράζεται με την μείωση της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου που πληρώνει ακριβότερα, ενώ ταυτόχρονα έχει περιορισμένη επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών.

Δεν είναι **αποτελεσματική** ανταγωνιστικότητα, αυτή που επιτυγχάνεται με την μακρά οικονομική αρωγή μιας προβληματικής επιχείρησης. Απλούστατα οι πόροι που δεσμεύονται για την διατήρησή της, αφαιρούνται από μία άλλη δραστηριότητα που μπορεί να ήταν δυναμικότερη, βιώσιμη και κοινωνικά πιο χρήσιμη.

Δεν είναι **υγιής** ανταγωνιστικότητα, αυτή που βασίζεται στα κλειστά σύνορα των προϊόντων, τις επαγγελματικές απαγορεύσεις, τον αναθεματισμό της νέας τεχνολογίας. Έτσι, απλώς αναβάλλεται η διαπίστωση της κρίσης και όταν γίνει θα είναι πιο επώδυνη, πιο απειλητική και, ίσως πλέον, μη αντιμετωπίσιμη.

Τέλος, δεν είναι **δίκαιη** η ανταγωνιστικότητα, αυτή που εξασφαλίζεται με την διοικητική συμπίεση των μισθών και δημιουργεί περιθώρια κέρδους απλώς και μόνο επειδή εξανεμίζει τις αμοιβές της εργασίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα, το μέσο κόστος εργασίας τα τελευταία χρόνια μειώνεται διαρκώς σε πραγματικές τιμές, χωρίς όμως να έχει οδηγήσει σε μία ορατή απογείωση την μέση ελληνική επιχείρηση.

Στόχος μας είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, που θα οδηγήσει στη διαμόρφωση συνθηκών που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη και συντελούν στην αύξηση της κοινωνικής ευημερίας, θα πρέπει να είναι διατηρήσιμη, αποτελεσματική, κοινωνικά δίκαιη και όχι εχθρική στο περιβάλλον.

Με βάση την πολιτική αυτή και με την αξιοποίηση των πόρων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης σχεδιάζουμε και εφαρμόζουμε στο Υπουργείο Βιομηχανίας και το Υπουργείο Εμπορίου ένα πλέγμα μέτρων και μεταρρυθμίσεων που σκοπεύουν:

- Στην ενίσχυση των δυναμικών επιχειρήσεων μέσω οριζόντιων δράσεων για την ποιότητα των προϊόντων, την τεχνολογική καινοτομία και την δημιουργία των σύγχρονων χρηματοπιστωτικών εργαλείων που δίνουν σημαντικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη της επιχείρησης και την είσοδό της σε νέες αγορές.
- Στην υποστήριξη μακροχρόνιων Επιχειρηματικών Σχεδίων, που δίνουν την δυνατότητα στις επιχειρήσεις να προγραμματίσουν τις επενδύσεις τους, να αναδιαρθρώσουν την εσωτερική τους δομή και να επιλέξουν το κατάλληλο μέγεθος μέσω συγχωνεύσεων ή συμπράξεων με ομοειδείς επιχειρήσεις.
- Στη δημιουργία και εφαρμογή ενός νέου πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος, την μείωση και κατάργηση ολιγοπωλιακών και χαριστικών διατάξεων, την αύξηση του ανταγωνισμού και τον έλεγχο στην αξιόπιστη διάθεση καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Στη δημιουργία νέων και σύγχρονων υποδομών για τις επιχειρήσεις με ευέλικτα συστήματα διαχείρισης που μειώνουν την γραφειοκρατία και τις κρατικές παρεμβάσεις και αυξάνουν την αποτελεσματικότητα, την συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων και την ποιότητα των υπηρεσιών.

Η πολιτική μας δεν μοιάζει με το σύστημα της κρατικής προστασίας που βασίζεται στις πελατειακές και συντεχνιακές σχέσεις για να συντηρεί ό,τι δεν μπορεί να επιβιώσει. Δεν μοιάζει ούτε με την νεοφιλελεύθερη εγκατάλειψη των επιχειρήσεων, που με το πρόσχημα ότι η βιομηχανική πολιτική δεν είναι απαραίτητη, πολλές φορές οδηγεί σε ακόμα οξύτερες μορφές πελατειακών ρυθμίσεων και εύνοιας.

Η δική μας πολιτική που εγκαινιάσαμε μετά το 1993, έχει στόχο την δημιουργία μίας νέας γενιάς επιχειρήσεων, εργαζομένων και επιχειρηματιών που πιστεύουν στην ικανότητα, τον ανταγωνισμό, την διαρκή προσαρμογή και εξέλιξη, με το κράτος να υποστηρίζει χωρίς να επεμβαίνει, να μειώνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο χωρίς να τον εξαφανίζει, να προωθεί την ευημερία των καταναλωτών και όχι των κλειστών συμφερόντων.

β) Η αναβάθμιση του ανθρώπινου παράγοντα.

Ερχομαι τώρα σε ένα άλλο κρίσιμο θέμα που αφορά τον κυριώτερο παράγοντα στον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων και της παραγωγής: το ανθρώπινο δυναμικό.

Στόχος μας είναι η θέσπιση ενός νέου συστήματος κινήτρων για την προσέλκυση, την αναβάθμιση και τις αμοιβές του ανθρώπινου δυναμικού.

Σήμερα, η ανταγωνιστικότητα μίας επιχείρησης εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την ικανότητά της να προσαρμόζεται έγκαιρα στις τεχνολογικές εξελίξεις, να βελτιώνει την ποιότητα των προϊόντων της και να αξιοποιεί με συστηματικό τρόπο τις ευκαιρίες διείσδυσης σε νέες αγορές. Όλες αυτές οι δραστηριότητες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην αναβάθμιση του ανθρώπινου παράγοντα στην παραγωγική διαδικασία. Το ταιωλορικό πρότυπο της τυποποιημένης και άμεσα ελεγχόμενης εργασίας ελάχιστη αξία έχει πιά για τη σύγχρονη επιχείρηση. Σήμερα, όχι μόνο τα διευθυντικά στελέχη, αλλά όλες σχεδόν οι βαθμίδες και κατηγορίες του προσωπικού μίας επιχείρησης απαιτείται πλέον να έχουν μία σύγχρονη και ολοκληρωμένη κατάρτιση που θα τους επιτρέπει:

- την επαρκή γνώση και χρήση των νέων τεχνολογιών,
- την δυνατότητα εύκολης προσαρμογής σε περαιτέρω εξέλιξη της τεχνολογίας,
- την κατανόηση του ευρύτερου περιβάλλοντος της επιχείρησης, ώστε να μπορούν εγκαίρως να αντιληφθούν τις ευκαιρίες ανάπτυξης, τις ανάγκες προσαρμογής και τις δυνατότητες συνεργασίας με άλλα τμήματα της επιχείρησης.

Η διαμόρφωση και διατήρηση μιάς τέτοιας ποιότητας ανθρώπινου δυναμικού είναι δυνατή μόνο με την ύπαρξη ενός συστήματος αμοιβών που αναγνωρίζει αυτές τις δεξιότητες και επιβραβεύει τη συμβολή τους στην ανοδική πορεία της επιχείρησης. Ένα τέτοιο σύστημα αμοιβών θα πρέπει να βασίζεται στους εξής παράγοντες:

1. Στην συνολική πορεία της οικονομίας, που ενδεικτικά μπορεί να μετρηθεί από τον ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλή ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Όσο υψηλότερη είναι η αύξηση του ΑΕΠ, τόσο πιο ευνοϊκές συνθήκες διαμορφώνονται για την βελτίωση των πραγματικών αποδοχών των εργαζομένων.
2. Στην συνολική πορεία του κλάδου όπου ανήκει η επιχείρηση. Εάν ο κλάδος αναπτύσσεται ταχύτερα από το μέσο όρο της συνολικής δραστηριότητας, είναι προφανές ότι οι εργαζόμενοι στις αντίστοιχες επιχειρήσεις θα πρέπει να επωφεληθούν περισσότερο από άλλους στην βελτίωση των πραγματικών αμοιβών.
3. Στην πορεία της κάθε επιχείρησης σε σύγκριση με την πορεία του κλάδου, πράγμα που θα πρέπει να οδηγεί σε μία δεύτερη διαφοροποίηση των αμοιβών που θα ανταποκρίνεται καλύτερα στην συμβολή των εργαζομένων.

Δεν χωρά αμφιβολία πως ένα σύστημα αμοιβών που θα λαμβάνει υπόψη του τις γενικές αλλά και τις συγκριτικές εξελίξεις θα είναι πιο πολύπλοκο να συμφωνηθεί και ίσως πιο δύσκολο να εφαρμοστεί από ένα ισοπεδωτικό σύστημα. Είναι το μόνο όμως το οποίο μπορεί να παρακινήσει και τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις να εκσυγχρονιστούν, να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της τεχνολογίας, να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να δρέψουν τους καρπούς της επιτυχίας τους.

γ) Ένας νέος ρόλος του κράτους.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της νέας οικονομικής αντίληψης είναι ο προσδιορισμός του ρόλου του κράτους.

Στόχος μας είναι η διαμόρφωση και εφαρμογή ενός σύγχρονου ρόλου του κράτους στην οικονομική διαδικασία.

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται σήμερα από ένα υψηλό βαθμό άμεσης ανάμειξης του κράτους στην ιδιοκτησία και λειτουργία επιχειρήσεων σε τέτοια έκταση, που δεν δικαιολογείται ούτε από τις διεθνείς τάσεις, ούτε από τις ιδιότητες φυσικού μονοπωλίου ορισμένων κλάδων, ούτε βέβαια από την ευρωστία των δημοσιονομικών μας πραγμάτων.

Πολλές φορές, η κρατική ιδιοκτησία των επιχειρήσεων συνοδεύεται και από σοβαρές παρεμβάσεις στην αγορά και οδηγεί βαθμιαία στην εμπέδωση συμφερόντων και προνομίων διοικητικών μηχανισμών, προμηθευτών, εργολάβων, συνδικαλιστών και πολλών άλλων.

Συχνά, η υπεράσπιση της κατάστασης αυτής γίνεται με τον αναθεματισμό της αγοράς, την επίκληση ανύπαρκτων κοινωνικών συμφερόντων και την προβολή της πανάκειας του κρατισμού, ακόμα και στις πιο απλές οικονομικές δραστηριότητες.

Τα πράγματα όμως έχουν αλλάξει πολύ. Ας διευκρινίσουμε μερικές απλές αρχές. Η αγορά και ο ανταγωνισμός δεν είναι ούτε ιδεολογικό λάβαρο, ούτε ανάθεμα. Είναι εργαλεία οικονομικής πολιτικής, για να πετύχουμε τους στόχους της ανάπτυξης του τόπου και της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου. Ο βαθμός ελευθερίας τους, οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί και η έκταση της κρατικής παρέμβασης πρέπει να καθορίζονται ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες έτσι ώστε να επιτυγχάνονται καλύτερα αυτοί οι στόχοι.

Η αγορά ως διαδικασία λήψεως κοινωνικών αποφάσεων λειτουργεί ικανοποιητικά όσον αφορά τρέχοντα θέματα, θέματα διαχείρισης και όχι μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Κοινωνικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας ή με επιπτώσεις σε βάθος χρόνου δεν μπορούν να ληφθούν από τον απρόσωπο μηχανισμό της αγοράς ή μόνον από την αγορά. Οι αποκαλούμενες προβληματικές επιχειρήσεις είναι ένα παράδειγμα όπου η παρουσία του κράτους δρά αρνητικά. Η ένταξη στον ανταγωνισμό και ένα διαφορετικό ιδιοκτησιακό καθεστώς θα έχουν καλύτερα αποτελέσματα για το κοινωνικό σύνολο. Η δημιουργία της υποδομής για την κοινωνία της πληροφορίας, υλικής και άυλης, είναι ένα παράδειγμα, όπου η εναπόθεση της εξέλιξης μόνο στις δυνάμεις της αγοράς θα έχει αρνητικές συνέπειες. Η πολιτεία πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες.

Θα πρέπει λοιπόν, μια πολιτική οικονομικής ανάπτυξης να έχει μία σημαντική συνιστώσα ιδιωτικοποιήσεων επιχειρήσεων και οργανισμών, που δεν έχουν πλέον στρατηγική σημασία και δεν αντιστοιχούν σε φυσική μονοπωλιακή διάρθρωση, όπως και θα πρέπει να έχει μία συνιστώσα δραστηριοποίησης του κράτους ως στρατηγείου, δημιουργού του πλαισίου ανάπτυξης, καθοριστή των κανόνων του παιχνιδιού.

Όσον αφορά την πολιτεία: Ο σημερινός κρατικός μηχανισμός δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο ρόλο του. Δεν διαθέτει σε επαρκή αριθμό τους ανθρώπους με τις γνώσεις και τις ικανότητες να σχεδιάσουν για το μέλλον ούτε τα απαραίτητα θεσμικά και τεχνικά μέσα. Η καθήλωση των μισθών, η ισοπεδωτική μεταχείριση, τα πελατειακά δίκτυα έχουν εκδιώξει και αποτρέπουν την είσοδο του πιό ικανού προσωπικού. Η δημιουργία ανεξαρτήτων οργανισμών ή αυτόνομων αρχών, τα οποία θα μπορούσαν να καλύψουν μερικά τις ανάγκες προετοιμασίας των στρατηγικών αποφάσεων συναντά την έντονη αντίδραση της υπάρχουσας υπαλληλίας και των καθιερωμένων πελατειακών και συγκεντρωτικών μηχανισμών. Χρειάζεται διοικητική μεταρρύθμιση.

Όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση:

Είναι ανάγκη να εξασφαλίζονται ορισμένοι όροι στη διαδικασία πώλησης, μεταβίβασης και λειτουργίας των αποκρατικοποιούμενων επιχειρήσεων. Στόχος των όρων αυτών είναι η διαφάνεια της διαδικασίας, η μεγιστοποίηση των προσόδων και η αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

(α) Η ιδιωτικοποίηση οφείλει να συντείνει στην κατάργηση μονοπωλιακών περιορισμών στον κλάδο, έτσι ώστε να προσελκύεται και αριθμός νέων επιχειρήσεων που θα αυξήσει τον ανταγωνισμό, την προσφορά και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό προϊόντων και υπηρεσιών. Διαφορετικά το δημόσιο μονοπώλιο θα αντικατασταθεί από ιδιωτικό μονοπώλιο, το οποίο θα είναι ίσως δυσκολώτερο να ελεγχθεί για την τιμολογιακή πολιτική και την αναπτυξιακή στρατηγική που επιλέγει.

(β) Χρειάζεται διαφανής και έγκυρη διαδικασία αποτίμησης των στόχων της μεταβίβασης με βάση όχι μόνο την αξία των τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων, αλλά και της θέσης που θα αποκτήσει η επιχείρηση στην διαμορφούμενη αγορά, της απασχόλησης και της πραγματοποίησης επενδύσεων. Έτσι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι μεταβίβασης δημοσίων επιχειρήσεων χωρίς θετική επίδραση στην αναπτυξιακή διαδικασία.

(γ) Οι πρόσοδοι ιδιωτικοποίησης πρέπει να χρησιμοποιούνται για την χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων υποδομής και όχι για την κάλυψη καταναλωτικών ελλειμμάτων. Διαφορετικά, η τυχόν χρήση των ιδιωτικοποιήσεων ως ένεσης του προϋπολογισμού θα παρουσιάσει τα εξής προβλήματα:

- Θα ανακουφίσει μόνο προσωρινά την δημοσιονομική πίεση, αφού δεν μπορεί να αποτελέσει μόνιμη πηγή εσόδων.
- Η ανακούφιση αυτή θα αποσπάσει την προσοχή από την αντιμετώπιση θεμελιωδών προβλημάτων στον εξορθολογισμό των δαπανών του δημοσίου, τα οποία αργότερα θα εμφανιστούν οξυμμένα.

II. Μια στρατηγική αναβάθμισης του κοινωνικού κράτους

Στην πορεία της οικονομικής ανόρθωσης, ακόμα και κατά τη διάρκεια ενός σταθεροποιητικού προγράμματος, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα προστασίας του πολίτη και ιδιαίτερα των πιο αδύναμων στρωμάτων. Αλλιώς, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η σταθεροποίηση να οδηγεί σε αυξημένη κοινωνική ανισότητα και αδικία.

Στη χώρα μας τα αδύναμα στρώματα πλήττονται από την άμεση αύξηση του κόστους ζωής, αλλά και από την ανεπάρκεια και οικονομική στενότητα του κράτους πρόνοιας, την αδυναμία τους να αξιοποιήσουν τον εμπορικό ανταγωνισμό προς όφελός τους και την αβεβαιότητα που αισθάνονται απέναντι στις εξελίξεις της τεχνολογίας που μπορεί να τους θέσουν στο περιθώριο της οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνίας.

Υπάρχουν τρεις στόχοι που θα πρέπει να ενταχθούν στην στρατηγική του κοινωνικού κράτους:

(α) Ασφάλιση

Η οικονομική πολιτική θα πρέπει να φροντίζει για την εξυγίανση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με την παροχή ικανοποιητικής προστασίας σε περίπτωση ασθένειας και συνταξιοδότησης, την αύξηση του βαθμού ανταποδοτικότητας και την γεφύρωση των κριτηρίων που επικρατούν σήμερα σε διάφορους εργασιακούς χώρους και έχουν διαμορφώσει ισχυρές ανισότητες και αδικίες μεταξύ εργαζομένων.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αποκλειστεί η πελατειακή πρακτική της εκ των υστέρων εισαγωγής συνταξιοδοτούμενων σε Ταμεία χωρίς να υπάρχει ανταποδοτική κάλυψη. Οποίες ενισχύσεις κρίνεται σκόπιμο να χορηγούνται, θα πρέπει να χρηματοδοτούνται απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, έτσι ώστε να υπόκεινται κάθε φορά στη διαδικασία εξεύρεσης πόρων.

Θα πρέπει επίσης να προσέξουμε ότι:

Οι δωρεάν παροχές του κράτους καταλήγουν συχνά σε όσους δεν έχουν ανάγκη, ίσως μάλιστα σε όσους εάν δεν έχουν πληρώσει γι' αυτές λόγω της φοροδιαφυγής. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης θα πρέπει να περιορισθεί από την αρχή της αντιμετώπισης των πραγματικών αναγκών.

Κοινωνικές παροχές μπορούν να συνδεθούν με αντιπαροχές. Σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συζητείται ήδη κατά πόσο είναι σκόπιμο να συμβάλουν όσοι παίρνουν επιδόματα ανεργίας σε κοινωνικά ωφέλιμους τομείς, όπου η αγορά εργασίας αδυνατεί να καλύψει τα κενά, όπως π.χ. στην περίθαλψη ηλικιωμένων, αναπήρων ή ασθενών.

(β) Καταναλωτική προστασία

Στις σημερινές συνθήκες απελευθέρωσης των αγορών, μαζικής εισόδου νέων προϊόντων με συχνά άγνωστα χαρακτηριστικά και δημιουργίας νέων εμπορικών δομών, αυξάνεται μεν η δυνατότητα επιλογών του καταναλωτή, αλλά με την προϋπόθεση της επαρκούς και έγκυρης πληροφόρησης για τις τιμές και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών και της προστασίας σε περιπτώσεις εξαπάτησης.

Η πληροφόρηση και υποστήριξη του καταναλωτή αναδεικνύεται έτσι σε θεμελιώδες εργαλείο αποτελεσματικής αξιοποίησης της αγοραστικής δύναμης, μέσο πίεσης για την συγκράτηση των τιμών και προαγωγής του εμπορικού ανταγωνισμού.

(γ) Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Οι τεχνολογικές αλλαγές επιφέρουν σοβαρές ανακατατάξεις στην αγορά εργασίας ως προς την ποιοτική σύνθεση του εργατικού δυναμικού, την μορφή στην οποία παρέχει την εργασία του, την ικανότητα προσαρμογής στα νέα δεδομένα και φυσικά τις αμοιβές.

Οι παράγοντες αυτοί εισάγουν μία διάκριση μεταξύ νέων και παραδοσιακών τεχνολογιών. Μία δυναμική διαμόρφωσης δύο διακριτών στρωμάτων στην αγορά εργασίας. Μία κατηγορία που θα είναι θεσμικά ευέλικτη και τεχνολογικά προηγμένη και ένα παραδοσιακό εργατικό δυναμικό που θα αδυνατεί να παρακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις. Οι συνέπειες δεν θα αφορούν μόνο την ανεργία, αλλά θα οδηγούν σε έναν ιδιότυπο τεχνολογικό και κοινωνικό αποκλεισμό.

Η διαμόρφωση μίας ευέλικτης εκπαιδευτικής διαδικασίας που θα διευκολύνει την διαρκή «τεχνολογική ένταξη» των διαφόρων στρωμάτων, θα πρέπει να αποτελέσει ένα διαρκές μέλημα μίας αναπτυξιακής πολιτικής, με σκοπό την επιτάχυνση της εργασιακής ένταξης των νέων και όσων εγκαταλείπουν τις παραδοσιακές απασχολήσεις, την μείωση των φαινομένων μόνιμης ανεργίας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το τριπλό αυτό Δίκτυο Κοινωνικής Ασφάλειας (Πρόνοια, Καταναλωτική Προστασία και Κατάρτιση) δεν είναι πολυτέλεια. Είναι απαραίτητο μέτρο, έτσι ώστε η μεν οικονομική ύφεση να μην απειλήσει τον κοινωνικό ιστό, η δε αναζωπύρωση της οικονομικής ανάπτυξης να μπορεί να δώσει ευκαιρίες απασχόλησης σε όσο το δυνατόν περισσότερους.

III. Η κατοχύρωση μιάς κοινωνικά δίκαιης αλλά και αποτελεσματικής πολιτικής για την ανάπτυξη της οικονομίας

Διανύουμε σήμερα μία περίοδο σταθεροποίησης των οικονομικών μεγεθών με αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Η μείωση του πληθωρισμού, η αύξηση των φορολογικών εσόδων, ο περιορισμός των δαπανών και η συναλλαγματική σταθερότητα, αποτελούν σημαντικά επιτεύγματα της πολιτικής μας και διαμορφώνουν ένα ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον για την αύξηση των επενδύσεων και την οικονομική ανάπτυξη. Καθώς οι μακροοικονομικοί στόχοι επιτυγχάνονται, πρέπει να στρέφουμε την προσοχή μας στην αντιμετώπιση και άλλων προβλημάτων που συνδέονται με τη σταθεροποιητική πολιτική. Το κυριώτερο από τα προβλήματα αυτά αφορά την κοινωνική κατανομή του κόστους σταθεροποίησης. Πρέπει, επίσης, να φροντίσουμε για εκείνες τις θεσμικές αλλαγές που θα κάνουν αδύνατη την επανάληψη της δημοσιονομικής αφροσύνης και θα κατοχυρώνουν τις επιτυχίες της σταθεροποίησης.

(α) Σταθεροποίηση και κοινωνική δικαιοσύνη

Κανένα πρόγραμμα σταθεροποίησης δεν πρόκειται να διαρκέσει πολύ ή να είναι αποτελεσματικό, εάν προηγουμένως δεν έχει δοθεί μία ευκρινής απάντηση στο ερώτημα ποιά στρώματα και φορείς θα φέρουν το βάρος της προσαρμογής. Δεκαετίες στρεβλής ανάπτυξης, κρατικής προστασίας και συντεχνιακών πιέσεων έχουν δημιουργήσει εδραιωμένα συμφέροντα που αφαιρούν τον κοινωνικό πλούτο από τους αληθινούς παραγωγούς, τους πράγματι εργαζόμενους, τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και τους ευσυνείδητους επαγγελματίες.

Μία σταθεροποιητική πολιτική πρέπει να διακρίνει ανάμεσα σε εκείνους που στηρίζονται στην παραοικονομία και τις παρασιτικές δραστηριότητες και σε εκείνους που συμβάλλουν στην παραγωγική διαδικασία. Να προσπαθήσει να εξουδετερώσει τα συμφέροντα της πρώτης κατηγορίας και να αυξήσει τα κίνητρα δραστηριότητας της δεύτερης.

Στις τελευταίες δεκαετίες είδαμε να κυριαρχούν δύο σημαντικά φαινόμενα στην οικονομική ζωή της χώρας:

- Το πρώτο είναι η πτώση των πραγματικών αμοιβών της εργασίας ανεξάρτητα από την εξέλιξη της παραγωγικότητας. Η μείωση των μέσων πραγματικών αμοιβών των μισθωτών συνοδεύτηκε πολύ συχνά από την αύξηση των παροχών σε άλλα κοινωνικά στρώματα που ελάχιστη σχέση είχαν με παραγωγικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες.

Ποδοσφαιρικές εταιρείες, χρεωκοπημένες επιχειρήσεις, ποικιλώνυμοι συνεταιρισμοί, συντεχνίες κλειστών επαγγελματιών και πολλοί άλλοι παράγοντες και κυκλώματα, καρπώθηκαν μέσω προνομίων και παροχών το πλεόνασμα που δημιούργησε η συρρίκνωση των αμοιβών της παραγωγικής εργασίας και ο περιορισμός των κερδών των δυναμικών επιχειρήσεων.

- Το δεύτερο φαινόμενο είναι η έξαρση της παραοικονομίας και φοροδιαφυγής. Την στιγμή που τα φορολογικά έσοδα άντλούνται κυρίως από τους μισθωτούς και τις κερδοφόρες ιδιωτικές επιχειρήσεις, το φαινόμενο αυτό απετέλεσε άλλο ένα μηχανισμό μεταφοράς εισοδήματος και πλούτου στους φοροφυγάδες, οι οποίοι κατά τα άλλα, απολαμβάνουν τα δημόσια αγαθά χωρίς να τα χρηματοδοτούν.

Ο συνδυασμός και των δύο παραπάνω φαινομένων έχει δημιουργήσει μία αναδιάρθρωση οικονομικών και κοινωνικών πραγμάτων. Δημιούργησε στρώματα που η οικονομική τους ισχύς δεν αντιστοιχεί στην οικονομική τους απόδοση και τα οποία θα προβάλλουν σθεναρή αντίσταση σε κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού. Εμπέδωσε αντικοινωνικές αντιλήψεις για τις υποχρεώσεις προς το κράτος, τον σεβασμό των νόμων και την αλληλεγγύη προς το σύνολο. Οδήγησε πολλές κατηγορίες εργαζομένων και επιχειρήσεων σε δύσκολη οικονομική θέση, με χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον, σε δυσπιστία για το άποτέ η προσπάθειά τους και η ικανότητά τους θα αμειφθεί.

Για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή, πρέπει να επιχειρήσουμε μία τολμηρή δημοσιονομική μεταρρύθμιση και στην φορολογία και στις δαπάνες. Το σύνολο των φορολογικών επιβαρύνσεων της εργασίας και των επιχειρηματικών κερδών είναι σήμερα χαμηλό. Η μείωσή τους θα αυξήσει τα κίνητρα εργασίας και παραγωγικών δραστηριοτήτων, ενώ ταυτόχρονα θα αντισταθμίσει κάπως την παρατεταμένη συμπίεση των εισοδημάτων αυτών.

Η μείωση της φορολογίας των εισοδημάτων εργασίας και επιχειρήσεων θα πρέπει να αντισταθμιστεί από την πάταξη της φοροδιαφυγής πολλών επαγγελματιών κατηγοριών, την μείωση των φορολογικών προνομίων που απολαμβάνουν αρκετοί και την αύξηση της φορολογίας του πλούτου.

(β) Μεταρρυθμίσεις για την σταθεροποίηση και την ανάπτυξη

Η οικονομική πολιτική έχει θέσει σήμερα ως ταυτόχρονους στόχους την μείωση του πληθωρισμού και την συναλλαγματική σταθερότητα, την μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους και, επίσης, την ενίσχυση των επενδύσεων και της καταναλωτικής δυνατότητας.

Οι δύο πρώτοι στόχοι απαιτούν μία αυστηρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική με υψηλά πραγματικά επιτόκια και σφικτή πιστωτική πολιτική. Αντίθετα, ο τρίτος στόχος υποβοηθείται κυρίως με μία πολιτική χαμηλών επιτοκίων και πιστωτικών διευκολύνσεων. Στο παρελθόν όμως η χρήση των επιτοκίων προς αντίθετες κατευθύνσεις, ανάλογα με την τρέχουσα πιεστικότητα του κάθε στόχου, προκάλεσε την αβεβαιότητα της αγοράς και των εξελίξεων.

Απαιτείται πλέον ένας σαφής διαχωρισμός βραχυχρόνιας σταθεροποίησης και μακροχρόνιας ανάπτυξης. Για την πρώτη θα χρειασθούν ακόμη για πολύ και τα υψηλά πραγματικά επιτόκια και οι περιορισμοί στις δαπάνες και τις πιστώσεις. Μπορούν όμως να υπάρξουν παράλληλα και μέτρα αναπτυξιακής προοπτικής, όπως η τόνωση του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, οι υποδομές, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού που περιέγραφα προηγουμένως.

Οι δύο αυτές κατηγορίες δεν πρέπει να συγχέονται. Τα εθνικά εργαλεία πολιτικής δεν πρέπει να ενδίδουν σε πιέσεις βραχυχρόνιας αναθέρμανσης της οικονομίας και οι επενδυτικοί πόροι δεν πρέπει με κανένα τρόπο να χρησιμοποιηθούν ως πλάγιο μέσο καταναλωτικών δαπανών ή αντιπαραγωγικών επιδοτήσεων.

Η σημερινή συγκυρία επιτρέπει μάλιστα ένα ορατό διαχωρισμό:

- Τα εθνικά εργαλεία οικονομικής πολιτικής, όπως είναι τα επιτόκια, η συναλλαγματική ισοτιμία, οι φόροι και οι δαπάνες, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την σταθεροποίηση της οικονομίας, τη μείωση του πληθωρισμού και τον περιορισμό των ελλειμμάτων.
- Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και οι μεταρρυθμίσεις της Ενιαίας Αγοράς πρέπει να αποτελέσουν τον επενδυτικό και τον θεσμικό μοχλό της αναπτυξιακής πολιτικής.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να υπάρξει μια δημοσιονομική μεταρρύθμιση που θα κατοχυρώνει τις σημερινές κατακτήσεις και δεν θα επιτρέπει την επανάληψη της επεκτατικής απερισκεψίας των προηγούμενων περιόδων. Διαφορετικά δεν θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από την διαδοχή των φάσεων χαλάρωσης και σταθεροποίησης που είδαμε στις προηγούμενες περιόδους, που και η μία και η άλλη προκαλούν σοβαρές στρεβλώσεις στα κίνητρα οικονομικής δραστηριότητας.

Η δημοσιονομική μεταρρύθμιση πρέπει να στοχεύει:

- Στη φορολογική δικαιοσύνη με την μονιμοποίηση των μέτρων πάταξης φοροδιαφυγής και συστηματικής διεύρυνσης της φορολογικής βάσης παράλληλα με την μείωση της φορολογίας των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Σε νέες διαδικασίες κατάρτισης, εφαρμογής και αξιολόγησης του Προϋπολογισμού Δαπανών με σκοπό την μείωση της σπατάλης, την εξάλειψη των αδικαιολογήτων προνομίων και την έγκαιρη γνώση και πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου για τη σκοπιμότητά τους και την ωφέλεια ή στρέβλωση που προκαλούν.
- Στον περιορισμό της δυνατότητας των κυβερνήσεων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών να δημιουργούν υπέρογκα ελλείμματα και να τα κληρονομούν στους διαδόχους τους για την εξυπηρέτηση πελατειακών και κομματικών συμφερόντων. Ας υπάρξει επιτέλους και ατομική ευθύνη εκείνων που δημιουργούν δαπάνες χωρίς συνείδηση του κοινωνικού κόστους των δραστηριοτήτων τους.

(γ) Οι ποιοτικές αλλαγές

Η διαφορά προοδευτικής και συντηρητικής πολιτικής προκύπτει από τους στόχους της ανάπτυξης. Πολλοί, και ιδίως η συντηρητική παράταξη, αντιλαμβάνονται την ανάπτυξη ως αύξηση του παραγωγικού δυναμικού. Ικανοποιούνται όταν αυξάνεται το εγχώριο προϊόν, όταν οι οικονομικοί δείκτες υποδηλώνουν υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης, ενώ παράλληλα μειώνονται τα φαινόμενα της ύφεσης, όπως οι πτωχεύσεις. Αυτή η ποσοτική εικόνα της ανάπτυξης απορρέει από το πρότυπο μιας κοινωνίας, η οποία παράγει όλο και περισσότερα προϊόντα για την ικανοποίηση καταναλωτικών αγαθών. Όμως, οι περίοδοι ανάκαμψης, αν δεν συνοδεύονται από διαρθρωτικές αλλαγές, δεν έχουν μέλλον, ούτε καν άμεσο μέλλον. Στην Ελλάδα είχαμε περιόδους ανάκαμψης, που όμως τις διαδέχτηκε και πάλι η κρίση.

Ο εκσυγχρονισμός και, πολύ περισσότερο, η ανάπτυξη, δεν είναι επομένως απλά και μόνο θέμα ποσοτικών προσαρμογών. Είναι κυρίως θέμα ποιοτικών αλλαγών. Ποιοτικές είναι οι επεμβάσεις στον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας, στις δομές. Χωρίς αυτές, τα σταθεροποιητικά και τα αναπτυξιακά μέτρα κατορθώνουν μόνο να μεγεθύνουν τα προβλήματα, μεγεθύνοντας τις δομές.

Ενα παράδειγμα, χαρακτηριστικό και σημαντικό για τον τόπο μας, είναι η οικοδομική δραστηριότητα. Η ανάπτυξη στη χώρα μας στηρίχτηκε σ' αυτήν. Πολλά αρνητικά φαινόμενα της καθημερινής μας ζωής, όπως η ρύπανση του περιβάλλοντος, τα κυκλοφοριακά προβλήματα, οι κακές συγκοινωνίες, ο γιγαντισμός της Αθήνας, η κερδοσκοπία της γής, οφείλονται κατά κύριο λόγο στην άναρχη οικοδομική δραστηριότητα. Δεν προχωρήσαμε στον καθορισμό χρήσεων γής και στην πολεοδόμηση. Η πολεοδόμηση σχεδόν πάντα ακολουθούσε εκ των υστέρων, για να νομιμοποιηθούν τα αυθαίρετα. Θα πρέπει να κυριαρχήσουμε στην αναρχία, να μή μεγεθύνουμε τα προβλήματα, να προχωρήσουμε στον καθορισμό χρήσεων γής. Ακόμα και τώρα κάθε τέτοια προσπάθεια συναντά αντιδράσεις.

Υπάρχει τέλος και ένα σημείο που πρέπει να προσέξουμε: Η ευημερία δεν συναρτάται μόνο με τον αριθμό των τηλεφώνων, αυτοκινήτων, τηλεοράσεων και ψυγείων ανά κεφαλή. Συνδέεται και με τον διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο, τον τρόπο χρήσης του, την κοινωνικότητα, τη δημιουργικότητα, τη συνολική ποιότητα ζωής. Συνδέεται ακόμη με τη γνώση, την πληροφόρηση, τη συμμετοχή, τη δυνατότητα επικοινωνίας, πολιτισμικής αναβάθμισης σε ένα περιβάλλον επιδεκτικό ατομικών παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών.

Η πρόοδος δεν κρίνεται μόνο από τα πορτοκάλια και τα νήματα που εξάγουμε, αλλά και από τις ιδέες που παράγουμε και επικρατούν. Ελευθερία δεν είναι μόνο το δικαίωμα να λέμε μεγάλωφωνα τη γνώμη μας, αλλά και η δυνατότητα να μπορούμε να αναπτύσσουμε πρωτοβουλίες και δραστηριότητες χωρίς να χρειαζόμαστε βοήθεια από πάτρωνες και ισχυρούς.

Η ποιότητα ζωής δεν διασφαλίζεται από τη συσκευή της τηλεόρασης, όταν η ακροαματικότητα εξαρτάται από τη βία, την πορνογραφία και τη χυδαιότητα. Ο εκσυγχρονισμός και ο σοσιαλισμός επιβάλλουν να μετατραπούν οι αξίες και η κοινωνική ηθική σε ζητούμενα γενικής ηθικής, να πάψουν ν' αποτελούν καταγέλαστες πρακτικές αφελών. Το ενδιαφέρον μας στρέφεται σ' αυτά. Γι' αυτό η παιδεία, ο πολιτισμός και η κοινωνική στράτευση παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή μας προοπτική.

[B]

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η Δημόσια Διοίκηση έχει υποστεί πολλά και από την απερίσκεπτη πολιτική προσλήψεων που ακολουθείται στη φάση της δημοσιονομικής επέκτασης και από την συρρίκνωση και ισοπέδωση των αμοιβών που εφαρμόζεται στις περιόδους σταθεροποίησης.

Η Δημόσια Διοίκηση όμως πρέπει να είναι ένας από τους πιο επιτελικούς και αξιους μηχανισμούς ενός σύγχρονου κράτους. Δεν είναι χώρος για να στοιβάζει κανείς ανέργους και ανειδίκευτους, ούτε ευκαιρία τακτοποίησης κομματικών και πελατειακών συμφερόντων.

Η παρατεταμένη κρίση και αναποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης κάνει επιτακτική τη διαμόρφωση μίας νέας πολιτικής που θα κατοχυρώνει:

- Την καταπολέμηση της πελατειακής νοοτροπίας. Υπάρχουν πολλοί θύλακες όπου ανθίζει. Παράδειγμα είναι η πλήρωση θέσεων στις εκπροσωπήσεις του κράτους στο εξωτερικό.
- Την αδιάβλητη διαδικασία προσλήψεων στην κατεύθυνση του ισχύοντος νόμου 2190.

- Την έμφαση στην πρόσληψη ειδικευμένων και σύγχρονα καταρτισμένων στελεχών, ικανών να κατανοήσουν τα σύνθετα σημερινά προβλήματα και να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους. Την ένταξή τους στις ανάλογες θέσεις για να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων.
- Την αλλαγή του συστήματος κινήτρων και αμοιβών των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης. Η συνέχιση του σημερινού ισοπεδωτικού συστήματος ούτε την αξιοκρατία ευνοεί, ούτε ικανά στελέχη θα προσελκύσει στο μέλλον.
- Τη δημιουργία αυτόνομων οργανισμών και αρχών για να ανταποκριθούν σε εξειδικευμένες αποστολές.
- Τη χρησιμοποίηση όλων των απασχολούμενων στο Δημόσιο σε όλες τις θέσεις του Δημοσίου. Πρέπει να ξεπεραστεί το φαινόμενο, οι απασχολούμενοι να μένουν σε θέσεις χωρίς αντικείμενο όταν επέρχεται αλλαγή συνθηκών και πολιτικών, ενώ ταυτόχρονα και να σπανίζουν υπάλληλοι σε νέους σημαντικούς τομείς.

[Γ]

ΜΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Οι διεθνείς μας σχέσεις μπορεί να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη. Σήμερα η συνεισφορά τους είναι περιορισμένη.

Η εξωτερική πολιτική μας είναι αμυντική. Κύρια επιδίωξή της είναι η συγκράτηση «των αντιπάλων», οι έλεγχοι των κινδύνων. Όλα τα εθνικά μας θέματα είναι θέματα που έχουν σχέση με ενέργειες που έγιναν εις βάρος μας. Το κύριο εθνικό μας θέμα, η παρουσία μας με σημαντικό ρόλο στη βαλκανική και ευρωπαϊκή σκηνή, δεν έχει αναγορευθεί σε εθνικό θέμα. Η εξωτερική πολιτική οφείλει να ανοίγει δυνατότητες, να δημιουργεί ευκαιρίες, να προάγει τη θέση της χώρας σε όλους τους τομείς και στον οικονομικό.

Ο απελευθερωτικός εθνικισμός που σαρώνει την Ανατολική Ευρώπη έχει επηρεάσει και τις αντιλήψεις στη χώρα μας. Εδώ παίρνει, όμως, μερικές φορές τη μορφή σωβινισμού και ξενοφοβίας. Οι εχθροί αυξάνονται και ταυτόχρονα οι οραματισμοί για νικηφόρες αναμετρήσεις -πολιτικές, οικονομικές- με όλους τους γείτονές μας και όλες τις μεγάλες δυνάμεις. Η ιστορία του νεοελληνικού κράτους δείχνει ότι πετύχαμε τότε μόνο όταν δημιουργήσαμε ή αξιοποιήσαμε διεθνείς συμμαχίες. Η νοοτροπία του ηρωικού ανάδελφου λαού, του εθνοκεντρισμού, υπονομεύει την εξέλιξη της κοινωνίας μας. Εγκυμονεί τον κίνδυνο εξευτελισμών και περιθωριοποίησης.

Η προσπάθειά μας πρέπει να έχει δύο κατευθύνσεις, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Βαλκάνια.

Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα που θα στηρίζεται σε δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη είναι ακόμη ζητούμενο. Οι Συμφωνίες του Μάαστριχτ δεν αποσαφήνισαν τις επιδιώξεις των συμμετεχόντων. Αυτό όμως σημαίνει ότι για μας υπάρχει ακόμη καιρός να ξεκαθαρίσουμε τί μας συμφέρει και τί δεν μας συμφέρει. Να προσδιορίσουμε ακόμη και σε λεπτομέρειες τις επιδιώξεις μας. Να έχουμε άποψη ώστε η ευρωπαϊκή εξέλιξη να γίνει και δική μας εξέλιξη. Εμείς δεν πρέπει να είμαστε ουραγοί αποφάσεων άλλων. Πρέπει να γίνουμε συμπρωταγωνιστές με μακροπρόθεσμη στρατηγική, να έχουμε παρουσία στις διαπραγματεύσεις και να αναπτύσσουμε συνεχείς πρωτοβουλίες. Με τον τρόπο αυτό και μόνο θα εξασφαλίσουμε η ευρωπαϊκή ενοποίηση να συμβάλει στους αναπτυξιακούς μας στόχους, στη μείωση των διαφορών ανάμεσα στο Βορρά και στο Νότο και στην οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Στα Βαλκάνια οφείλουμε να δημιουργήσουμε στηρίγματα που θα διευρύνουν τις δυνατότητες δράσης μας και θα αποτελούν διαπραγματευτικό πλεονέκτημα απέναντι στους κοινοτικούς εταίρους. Χρειάζεται γι' αυτό να έχουμε λόγο και συμμετοχή στις βαλκανικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Η διεύρυνση σχέσεων φιλίας και συνεργασίας δεν πρέπει να βασίζεται στην «πολιτική αξόνων» ή σε ευκαιριακά κριτήρια συγκυριών, όπως και πρέπει να ξεπεράσει τη «νομικίστικη» προσέγγιση των συμφώνων φιλίας.
2. Χρειάζεται η ουσιαστική επικοινωνία-συνεργασία πολιτών και κοινωνιών, η ανάπτυξη και διεύρυνση οικονομικών σχέσεων, τόσο από ιδιωτικούς όσο και από δημόσιους φορείς και η προώθηση της οικονομικής διασυννοριακής ή παραμεθόριας δραστηριότητας. Χρειάζεται περισσότερη πληροφόρηση και διάλογος. Τα βόρεια σύνορά μας παραμένουν σε μεγάλη έκταση κλειστά.
3. Η πολιτική μας απέναντι στον Ελληνισμό της διασποράς στα Βαλκάνια πρέπει να είναι μια σταθερή πολιτική για τα δικαιώματά του ως μειονότητας, με στόχο τη δημιουργική συμβολή του στις επιτόπιες κοινωνίες.

Η Ελλάδα μπορεί να παίξει ένα καθοριστικό ρόλο στην περιοχή που θα συμβάλει στην ανάπτυξή της. Αρκεί να κατανοήσει ότι για τα Βαλκάνια του 2000 η εθνική στρατηγική πρέπει να είναι διαφορετική από εκείνη του 1912.

Η αμφιβολία για τις δυνατότητες της χώρας, τα ερωτήματα αν ο τόπος έχει μέλλον δικαιολογούνται όσο κυριαρχεί μια διαχειριστική αντίληψη της πολιτικής. Όσο αποδεχόμαστε ότι οι κυβερνήσεις υπάρχουν για να αντιμετωπίζουν τρέχουσες δυσκολίες και κατά τα άλλα μία ενδογενής δυναμική του συστήματος προσδιορίζει από μόνη της τις κατευθύνσεις: Ας αρνηθούμε αυτή τη παθητική στάση. Ας δούμε το μέλλον ως πρόκληση για πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, ως ευκαιρία να πραγματοποιήσουμε οράματα. Τότε θα είναι δικό μας.

Θέλω πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω τους οργανωτές της σημερινής
 βραδιάς που μου έδωσαν την τιμή να με καλέσουν να απευθύνω
 το λόγο σε εσάς. Το έργο μας είναι διαδεδομένη η νοοτροπία
~~Ενώπιον της προοπτικής που~~ ~~οι ενα κυβερνητικοί σκέχον~~
~~μετά τον μωρό να εφαρμόσει ότι υπάρχει δεν φαντα~~
~~να έχει από αυτό~~

ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

παρα να εξηγή την κυβερνητική πολιτική και τις προεργασίες.
 Η μαθη κυβερνητική απόδοση και η καλύτερη χείρι
 ΕΙΣΑΓΩΓΗ
 ναύση σε ένα διαμόρφωση στην ευήληση ιδέων. Αποικία χαίρει
 δυνατότητα σχεδιασμού. Αυτό τον αναγκαίο διαμόρ

Στην Ελλάδα σήμερα είναι όλο και πιά διαδεδομένη η αμφιβολία για τις
 δυνατότητες της χώρας. Η αυξανόμενη απόσταση από τις άλλες χώρες της
 Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται δεκτή είτε μοιρολατρικά είτε με εθνικιστικές
 εξάρσεις.

Οι πολίτες όλο και περισσότερο αμφισβητούν την ικανότητα των κυβερνήσεων
 να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους. Η πολιτική ταυτίζεται με επιφανειακό
 λόγο και υποσχέσεις χωρίς συνέχεια.

Τα ερωτήματα που κυριαρχούν είναι/άν υπάρχουν στόχοι για τον τόπο, αν
 δικαιολογούνται ελπίδες, οράματα. Η απάντηση είναι συνήθως αρνητική.

Ο πολίτης θεωρεί την κοινωνική ευθύνη βάρος. Υποχρέωσή του θεωρεί να
 επιδιώξει όσο πιο αποτελεσματικά το προσωπικό του όφελος.

Η διολίσθηση σε μία στάση αποστασιοποίησης και εγωκεντρισμού δεν είναι μοίρα
 μας. Ο,τι δημιουργήσαμε εμείς, μπορούμε εμείς να το μεταβάλουμε. Αρκεί να
 θέσουμε στόχους εφικτούς, να δούμε ρεαλιστικά το περιβάλλον, τις δυνατότητες
 και αδυναμίες μας. Η αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη είναι πραγματοποιήσιμος
 στόχος. Χρειαζόμαστε όμως μια εθνική αναπτυξιακή στρατηγική. Στοιχεία της
 είναι τόσο μια οικονομική μεταρρύθμιση, όσο μια διοικητική αναμόρφωση και
 μια νέα αναπτυξιακή αντίληψη στις διεθνείς μας σχέσεις.

Για οικονομική μεταρρύθμιση [Α]

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει τρία χρόνια προβλήματα:

- μακροοικονομική ανισορροπία με υψηλά δημόσια ελλείμματα, μεγάλο δημόσιο
 χρέος και παρατεταμένο πληθωρισμό,
- μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων και πτώση της ανταγωνιστικότητας των
 εγχώριων προϊόντων με αποτέλεσμα την μείωση των μεριδίων στην διεθνή
 αγορά και την έξαρση των εισαγωγών,

- συρρίκνωση πραγματικών εισοδημάτων για μεγάλες κατηγορίες του πληθυσμού και ταυτόχρονη υποβάθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας με αποτέλεσμα την ένταση των ανισοτήτων και την εξάπλωση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, σχεδόν άγνωστων μέχρι τώρα στην ελληνική πραγματικότητα.

Τα τρία αυτά προβλήματα σήμερα συνυπάρχουν. Σε παλαιότερες περιόδους ήταν δυνατό να ανταλλάξεις το ένα με το άλλο. Να αυξήσεις τα ελλείμματα για να βελτιώσεις τα εισοδήματα για παράδειγμα. Η δυνατότητα αυτή δεν υπάρχει πιά.

Το άνοιγμα των διεθνών αγορών, η ανάγκη δραστικών δημοσιονομικών προσαρμογών, η αυξανόμενη σημασία της νέας τεχνολογίας και γνώσης, η ταχύτητα αλλαγής προϊόντων και υπηρεσιών, έχουν επιφέρει τόσο σημαντικές ανακατατάξεις, ώστε απαιτούνται νέες προσεγγίσεις στα προβλήματα.

Από τον βαθμό ανταπόκρισης σε αυτές τις προκλήσεις θα καθοριστεί η θέση της ελληνικής οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό, η δυνατότητα αύξησης της ευημερίας των πολιτών και η κοινωνική συνοχή.

Κλειδί στην προσπάθεια αυτή είναι η επικράτηση μίας νέας μεταρρυθμιστικής αντίληψης. Μέχρι σήμερα η ανάγκη προσαρμογής αντιμετωπιζόταν και αντιμετωπίζεται ως κίνδυνος, που πρέπει να αποφευχθεί, και όχι ως στόχος που πρέπει να κερδηθεί. Πολλά είναι τα παραδείγματα.

- Επιχειρήσεις επιδιώκουν επιδοτήσεις για να μπορέσουν να συνεχίσουν να λειτουργούν με μη ανταγωνιστικό τρόπο.
- Οργανισμοί και υπηρεσίες αγνοούν τεράστια ελλείμματα και χρέη προκειμένου να αποφύγουν τον εκσυγχρονισμό στις λειτουργίες τους και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών.
- Αγροτικές καλλιέργειες συνεχίζουν να απορροφούν σημαντικούς πόρους για να εξακολουθούν να παράγουν προϊόντα, τα οποία οδηγούνται στην απόσυρση.

Τα αδιέξοδα όμως από την ενδεχόμενη συνέχιση αυτής της νοοτροπίας είναι αναπότρεπτα και θα έχουν ανυπολόγιστο κόστος. Γιαυτό χρειάζεται μια **οικονομική μεταρρύθμιση** που διευκολύνει την προσαρμογή και όχι την συντήρηση, υποστηρίζει την προσπάθεια αλλαγής και όχι την αποφυγή της.

Στην ομιλία μου θα επιχειρήσω να αναπτύξω τρεις άξονες της οικονομικής μεταρρύθμισης, που εκφράζουν την ανάγκη για:

- Μία νέα πολιτική ανταγωνιστικότητας.
- Μία στρατηγική αναβάθμισης του κοινωνικού κράτους.
- Την κατοχύρωση μίας κοινωνικά δίκαιης, αλλά και αποτελεσματικής πολιτικής για την σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Ανταγωνιστικότητα ξένη αντιπαθότητα ορατή,
Θε ασιγήφεις για την ανταγωνιστικότητα σου ξένη αρετή,
ωράφη τόσο των εωχειρήσεων όσο και σε ένα μεγάλο τμήμα του
υφαισμού μηχανισμού θεωρούν ότι η ανταγωνιστικότητα σου τό-
ωδ μας ωρέωει να βασίζεσαι είτε στο χαμηλό κόστος εργασίας
είτε σε υφαιστική ευεξιοσύνη, είτε στην αούδωση ευμεταχεί-
ση του ωφρι βαχουσος. Ομως

I. Μια νέα πολιτική ανταγωνιστικότητας

α) Οι κατευθύνσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Η διεύσδυση των προϊόντων σε μία αγορά, είτε εγχώρια είτε διεθνή, αποτελεί αναμφίβολα το αναγκαίο κριτήριο ανταγωνιστικότητας και τον τελικό σκοπό μιας αναπτυξιακής πολιτικής. Πρέπει όμως αυτή η διεύσδυση των προϊόντων να οδηγεί σε ταυτόχρονη αύξηση της ευημερίας των παραγωγών και να μὴν επιτυγχάνεται μέσω στρεβλώσεων και παρεμβάσεων που τελικά μειώνουν την ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Με το κριτήριο αυτό μπορεί κανείς εύκολα να απορρίψει πολλές από τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν για να διευκολύνουν την επιβίωση προϊόντων και επιχειρήσεων, όταν αντιμετώπιζαν προβλήματα:

Δεν είναι **ωφέλιμη** ανταγωνιστικότητα, αυτή που στηρίζεται στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Όταν η χώρα με την ανεκτική νομοθεσία αναγκαστεί να προσαρμοστεί σε αυστηρές προδιαγραφές παραγωγής, θα χάσει το πλεονέκτημα που μέχρι τότε είχε. Οι επιχειρήσεις θα μεταναστεύσουν, προκαλώντας ανεργία και αφήνοντας πίσω ένα κατεστραμμένο περιβάλλον.

Δεν είναι **διατηρήσιμη** ανταγωνιστικότητα, αυτή που στηρίζεται σε ολιγοπωλιακές συμφωνίες και συντεχνιακές ρυθμίσεις. Η παρεμπόδιση εισόδου νέων επιχειρήσεων σε ένα κλάδο, κάνει βιώσιμες τις υφιστάμενες απλώς και μόνο επειδή τους επιτρέπει να αυξάνουν αυθαίρετα τις τιμές. Η τεχνητή αυτή βιωσιμότητα εξαγοράζεται με την μείωση της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου που πληρώνει ακριβότερα, ενώ ταυτόχρονα έχει περιορισμένη επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών.

για ωφελειμα

Δεν είναι **αποτελεσματική** ανταγωνιστικότητα, αυτή που επιτυγχάνεται με την διαρκή οικονομική αρωγή μιας προβληματικής επιχείρησης. Απλούστατα οι πόροι που δεσμεύονται για την διατήρησή της, αφαιρούνται από μία άλλη δραστηριότητα που μπορεί να ήταν δυναμικότερη, βιώσιμη και κοινωνικά πιο χρήσιμη.

Δεν είναι **υγιής** ανταγωνιστικότητα, αυτή που βασίζεται στα κλειστά σύνορα των προϊόντων, τις επαγγελματικές απαγορεύσεις, τον αναθεματισμό της νέας τεχνολογίας. Ετσι, απλώς αναβάλλεται η διαπίστωση της κρίσης και όταν γίνει θα είναι πιο επώδυνη, πιο απειλητική και, ίσως πλέον, μὴ αντιμετωπίσιμη.

Τέλος, δεν είναι **δίκαιη** η ανταγωνιστικότητα, αυτή που εξασφαλίζεται με την διοικητική συμπίεση των μισθών και δημιουργεί περιθώρια κέρδους απλώς και μόνο επειδή εξανεμίζει τις αμοιβές της εργασίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα, το μέσο κόστος εργασίας τα τελευταία χρόνια μειώνεται διαρκώς σε πραγματικές τιμές, χωρίς όμως να έχει οδηγήσει σε μία ορατή απογείωση την μέση ελληνική επιχείρηση.

Στόχος μας είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, που θα οδηγήσει στη διαμόρφωση συνθηκών που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη και συντελούν στην αύξηση της κοινωνικής ευημερίας, θα πρέπει να είναι διατηρήσιμη, αποτελεσματική, κοινωνικά δίκαιη και όχι εχθρική στο περιβάλλον.

Με βάση την πολιτική αυτή και με την αξιοποίηση των πόρων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης σχεδιάζουμε και εφαρμόζουμε στο Υπουργείο Βιομηχανίας και το Υπουργείο Εμπορίου ένα πλέγμα μέτρων και μεταρρυθμίσεων που σκοπεύουν:

- Στην ενίσχυση των δυναμικών επιχειρήσεων μέσω οριζόντιων δράσεων για την ποιότητα των προϊόντων, την τεχνολογική καινοτομία και την δημιουργία των σύγχρονων χρηματοπιστωτικών εργαλείων που δίνουν σημαντικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη της επιχείρησης και την είσοδό της σε νέες αγορές.
- Στην υποστήριξη μακροχρόνιων Επιχειρηματικών Σχεδίων, που δίνουν την δυνατότητα στις επιχειρήσεις να προγραμματίσουν τις επενδύσεις τους, να αναδιαρθρώσουν την εσωτερική τους δομή και να επιλέξουν το κατάλληλο μέγεθος μέσω συγχωνεύσεων ή συμπράξεων με ομοειδείς επιχειρήσεις.
- Στη δημιουργία και εφαρμογή ενός νέου πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος, την μείωση και κατάργηση ολιγοπωλιακών και χαριστικών διατάξεων, την αύξηση του ανταγωνισμού και τον έλεγχο στην αξιόπιστη διάθεση καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Στη δημιουργία νέων και σύγχρονων υποδομών για τις επιχειρήσεις με ευέλικτα συστήματα διαχείρισης που μειώνουν την γραφειοκρατία και τις κρατικές παρεμβάσεις και αυξάνουν την αποτελεσματικότητα, την συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων και την ποιότητα των υπηρεσιών.

Η πολιτική μας δεν μοιάζει με το σύστημα της κρατικής προστασίας που βασίζεται στις πελατειακές και συντεχνιακές σχέσεις για να συντηρεί ό,τι δεν μπορεί να επιβιώσει. Δεν μοιάζει ούτε με την νεοφιλελεύθερη εγκατάλειψη των επιχειρήσεων, που με το πρόσχημα ότι η βιομηχανική πολιτική δεν είναι απαραίτητη, πολλές φορές οδηγεί σε ακόμα οξύτερες μορφές πελατειακών ρυθμίσεων και εύνοιας.

Η δική μας πολιτική που εγκαινιάσαμε μετά το 1993, έχει στόχο την δημιουργία μίας νέας γενιάς επιχειρήσεων, εργαζομένων και επιχειρηματιών που πιστεύουν στην ικανότητα, τον ανταγωνισμό, την διαρκή προσαρμογή και εξέλιξη, με το κράτος να υποστηρίζει χωρίς να επεμβαίνει, να μειώνει τον επιχειρηματικό κίνδυνο χωρίς να τον εξαφανίζει, να προωθεί την ευημερία των καταναλωτών και όχι των κλειστών συμφερόντων.

β) Η αναβάθμιση του ανθρώπινου παράγοντα.

Ερχομαι τώρα σε ένα άλλο κρίσιμο θέμα που αφορά τον κυριώτερο παράγοντα στον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων και της παραγωγής: το ανθρώπινο δυναμικό.

Στόχος μας είναι η θέσπιση ενός νέου συστήματος κινήτρων για την προσέλκυση, την αναβάθμιση και τις αμοιβές του ανθρώπινου δυναμικού.

Σήμερα, η ανταγωνιστικότητα μίας επιχείρησης εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την ικανότητά της να προσαρμόζεται έγκαιρα στις τεχνολογικές εξελίξεις, να βελτιώνει την ποιότητα των προϊόντων της και να αξιοποιεί με συστηματικό τρόπο τις ευκαιρίες διείσδυσης σε νέες αγορές. Όλες αυτές οι δραστηριότητες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην αναβάθμιση του ανθρώπινου παράγοντα στην παραγωγική διαδικασία. Το ταιωλορικό πρότυπο της τυποποιημένης και άμεσα ελεγχόμενης εργασίας ελάχιστη αξία έχει πιά για τη σύγχρονη επιχείρηση. Σήμερα, όχι μόνο τα διευθυντικά στελέχη, αλλά όλες σχεδόν οι βαθμίδες και κατηγορίες του προσωπικού μίας επιχείρησης απαιτείται πλέον να έχουν μία σύγχρονη και ολοκληρωμένη κατάρτιση που θα τους επιτρέπει:

- την επαρκή γνώση και χρήση των νέων τεχνολογιών,
- την δυνατότητα εύκολης προσαρμογής σε περαιτέρω εξέλιξη της τεχνολογίας,
- την κατανόηση του ευρύτερου περιβάλλοντος της επιχείρησης, ώστε να μπορούν εγκαίρως να αντιληφθούν τις ευκαιρίες ανάπτυξης, τις ανάγκες προσαρμογής και τις δυνατότητες συνεργασίας με άλλα τμήματα της επιχείρησης.

Η διαμόρφωση και διατήρηση μιάς τέτοιας ποιότητας ανθρώπινου δυναμικού είναι δυνατή μόνο με την ύπαρξη ενός συστήματος αμοιβών που αναγνωρίζει αυτές τις δεξιότητες και επιβραβεύει τη συμβολή τους στην ανοδική πορεία της επιχείρησης. Ένα τέτοιο σύστημα αμοιβών θα πρέπει να βασίζεται στους εξής παράγοντες:

1. Στην συνολική πορεία της οικονομίας, που ενδεικτικά μπορεί να μετρηθεί από τον ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλή ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Όσο υψηλότερη είναι η αύξηση του ΑΕΠ, τόσο πιο ευνοϊκές συνθήκες διαμορφώνονται για την βελτίωση των πραγματικών αποδοχών των εργαζομένων.
2. Στην συνολική πορεία του κλάδου όπου ανήκει η επιχείρηση. Εάν ο κλάδος αναπτύσσεται ταχύτερα από το μέσο όρο της συνολικής δραστηριότητας, είναι προφανές ότι οι εργαζόμενοι στις αντίστοιχες επιχειρήσεις θα πρέπει να επωφεληθούν περισσότερο από άλλους στην βελτίωση των πραγματικών αμοιβών.
3. Στην πορεία της κάθε επιχείρησης σε σύγκριση με την πορεία του κλάδου, πράγμα που θα πρέπει να οδηγεί σε μία δεύτερη διαφοροποίηση των αμοιβών που θα ανταποκρίνεται καλύτερα στην συμβολή των εργαζομένων.

Δεν χωρά αμφιβολία πως ένα σύστημα αμοιβών που θα λαμβάνει υπόψη του τις γενικές αλλά και τις συγκριτικές εξελίξεις ^{του κλάδου} θα είναι πιο πολύπλοκο να συμφωνηθεί και ίσως πιο δύσκολο να εφαρμοστεί από ένα ισοπεδωτικό σύστημα. Είναι το μόνο όμως το οποίο μπορεί να παρακινήσει και τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις να εκσυγχρονιστούν, να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της τεχνολογίας, να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να δρέψουν τους καρπούς της επιτυχίας τους.

γ) Ένας νέος ρόλος του κράτους.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της νέας οικονομικής αντίληψης είναι ο προσδιορισμός του ρόλου του κράτους.

Στόχος μας είναι η διαμόρφωση και εφαρμογή ενός σύγχρονου ρόλου του κράτους στην οικονομική διαδικασία.

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται σήμερα από ένα υψηλό βαθμό άμεσης ανάμειξης του κράτους στην ιδιοκτησία και λειτουργία επιχειρήσεων σε τέτοια έκταση, που δεν δικαιολογείται ούτε από τις διεθνείς τάσεις, ούτε από τις ιδιότητες φυσικού μονοπωλίου ορισμένων κλάδων, ούτε βέβαια από την ευρωστία των δημοσιονομικών μας πραγμάτων.

Πολλές φορές, η κρατική ιδιοκτησία των επιχειρήσεων συνοδεύεται και από σοβαρές παρεμβάσεις στην αγορά και οδηγεί βαθμιαία στην εμπέδωση συμφερόντων και προνομίων διοικητικών μηχανισμών, προμηθευτών, εργολάβων, συνδικαλιστών και πολλών άλλων.

Συχνά, η υπεράσπιση της κατάστασης αυτής γίνεται με τον αναθεματισμό της αγοράς, την επίκληση ανύπαρκτων κοινωνικών συμφερόντων και την προβολή της πανάκειας του κρατισμού, ακόμα και στις πιο απλές οικονομικές δραστηριότητες.

Τα πράγματα όμως έχουν αλλάξει πολύ. Ας διευκρινίσουμε μερικές απλές αρχές. Η αγορά και ο ανταγωνισμός δεν είναι ούτε ιδεολογικό λάβαρο, ούτε ανάθεμα. Είναι εργαλεία οικονομικής πολιτικής, για να πετύχουμε τους στόχους της ανάπτυξης του τόπου και της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου. Ο βαθμός ελευθερίας τους, οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί και η έκταση της κρατικής παρέμβασης πρέπει να καθορίζονται ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες] έτσι ώστε να επιτυγχάνονται καλύτερα αυτοί οι στόχοι.

Η αγορά ως διαδικασία λήψεως κοινωνικών αποφάσεων λειτουργεί ικανοποιητικά όσον αφορά τρέχοντα θέματα, θέματα διαχείρισης και όχι μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Κοινωνικές αποφάσεις στρατηγικής σημασίας ή με επιπτώσεις σε βάθος χρόνου δεν μπορούν να ληφθούν από τον απρόσωπο μηχανισμό της αγοράς ή μόνον από την αγορά. Οι αποκαλούμενες προβληματικές επιχειρήσεις είναι ένα παράδειγμα όπου η παρουσία του κράτους δρά αρνητικά. Η ένταξη στον ανταγωνισμό και ένα διαφορετικό ιδιοκτησιακό καθεστώς θα έχουν καλύτερα αποτελέσματα για το κοινωνικό σύνολο. Η δημιουργία της υποδομής για την κοινωνία της πληροφορίας, υλικής και άυλης, είναι ένα παράδειγμα, όπου η εναπόθεση της εξέλιξης μόνο στις δυνάμεις της αγοράς θα έχει αρνητικές συνέπειες. Η πολιτεία πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες.

Θα πρέπει λοιπόν, μια πολιτική οικονομικής ανάπτυξης να έχει μία σημαντική συνιστώσα ιδιωτικοποιήσεων επιχειρήσεων και οργανισμών, που δεν έχουν πλέον στρατηγική σημασία και δεν αντιστοιχούν σε φυσική μονοπωλιακή διάρθρωση, όπως και θα πρέπει να έχει μία συνιστώσα δραστηριοποίησης του κράτους ως στρατηγείου, δημιουργού του πλαισίου ανάπτυξης, καθοριστή των κανόνων του παιχνιδιού.

Όσον αφορά την πολιτεία: Ο σημερινός κρατικός μηχανισμός δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο ρόλο του. Δεν διαθέτει σε επαρκή αριθμό τους ανθρώπους με τις γνώσεις και τις ικανότητες να σχεδιάσουν για το μέλλον ούτε τα απαραίτητα θεσμικά και τεχνικά μέσα. Η καθήλωση των μισθών, η ισοπεδωτική μεταχείριση, τα πελατειακά δίκτυα έχουν εκδιώξει και αποτρέπουν την είσοδο του πιο ικανού προσωπικού. Η δημιουργία ανεξαρτήτων οργανισμών ή αυτόνομων αρχών, τα οποία θα μπορούσαν να καλύψουν μερικά τις ανάγκες προετοιμασίας των στρατηγικών αποφάσεων συναντά την έντονη αντίδραση της υπάρχουσας υπαλληλίας και των καθιερωμένων πελατειακών και συγκεντρωτικών μηχανισμών. Χρειάζεται διοικητική μεταρρύθμιση.

Όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση:

Δύο παρατηρήσεις σε σχέση με το
ψεύδος διόλου των ιδιωτικοποιήσεων

Είναι ανάγκη να εξασφαλίζονται ορισμένοι όροι στη διαδικασία πώλησης, μεταβίβασης και λειτουργίας των αποκρατικοποιούμενων επιχειρήσεων. Στόχος των όρων αυτών είναι η διαφάνεια της διαδικασίας, η μεγιστοποίηση των προσόδων και η αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

(α) Η ιδιωτικοποίηση οφείλει να συντείνει στην κατάργηση μονοπωλιακών περιορισμών στον κλάδο, έτσι ώστε να προσελκύεται και αριθμός νέων επιχειρήσεων που θα αυξήσει τον ανταγωνισμό, την προσφορά και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό προϊόντων και υπηρεσιών. Διαφορετικά το δημόσιο μονοπώλιο θα αντικατασταθεί από ιδιωτικό μονοπώλιο, το οποίο θα είναι ίσως δυσκολότερο να ελεγχθεί για την τιμολογιακή πολιτική και την αναπτυξιακή στρατηγική που επιλέγει.

(β) Χρειάζεται διαφανής και έγκυρη διαδικασία αποτίμησης των στόχων της μεταβίβασης με βάση όχι μόνο την αξία των τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων, αλλά και της θέσης που θα αποκτήσει η επιχείρηση στην διαμορφούμενη αγορά, της απασχόλησης και της πραγματοποίησης επενδύσεων. Έτσι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι μεταβίβασης δημοσίων επιχειρήσεων χωρίς θετική επίδραση στην αναπτυξιακή διαδικασία.

(γ) Οι πρόσοδοι ιδιωτικοποίησης πρέπει να χρησιμοποιούνται για την χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων υποδομής και όχι για την κάλυψη καταναλωτικών ελλειμμάτων. Διαφορετικά, η τυχόν χρήση των ιδιωτικοποιήσεων ως ένεσης του προϋπολογισμού θα παρουσιάσει τα εξής προβλήματα:

- Θα ανακουφίσει μόνο προσωρινά την δημοσιονομική πίεση, αφού δεν μπορεί να αποτελέσει μόνιμη πηγή εσόδων.
- Η ανακούφιση αυτή θα αποσπάσει την προσοχή από την αντιμετώπιση θεμελιωδών προβλημάτων στον εξορθολογισμό των δαπανών του δημοσίου, τα οποία αργότερα θα εμφανιστούν οξυμμένα.

II. Μια στρατηγική αναβάθμισης του κοινωνικού κράτους

Στην πορεία της οικονομικής ανόρθωσης, ακόμα και κατά τη διάρκεια ενός σταθεροποιητικού προγράμματος, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα προστασίας του πολίτη και ιδιαίτερα των πιο αδύναμων στρωμάτων. Αλλιώς, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η σταθεροποίηση να οδηγεί σε αυξημένη κοινωνική ανισότητα και αδικία.

Στη χώρα μας τα αδύναμα στρώματα πλήττονται από την άμεση αύξηση του κόστους ζωής, αλλά και από την ανεπάρκεια και οικονομική στενότητα του κράτους πρόνοιας, την αδυναμία τους να αξιοποιήσουν τον εμπορικό ανταγωνισμό προς όφελός τους και την αβεβαιότητα που αισθάνονται απέναντι στις εξελίξεις της τεχνολογίας που μπορεί να τους θέσουν στο περιθώριο της οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνίας.

1130'
ή' από χρειάζεται μια στρατηγική αναβάθμιση του κοινωνικού κράτους με τρία κύρια χαρακτηριστικά
Υπάρχουν τρεις στόχοι που θα πρέπει να ενταχθούν στην στρατηγική του κοινωνικού κράτους:

(α) Ασφάλιση

Πρώτου
Η οικονομική πολιτική θα πρέπει να φροντίσει για την εξυγίανση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με την παροχή ικανοποιητικής προστασίας σε περίπτωση ασθένειας και συνταξιοδότησης, την αύξηση του βαθμού ανταποδοτικότητας και την γεφύρωση των κριτηρίων που επικρατούν σήμερα σε διάφορους εργασιακούς χώρους και έχουν διαμορφώσει ισχυρές ανισότητες και αδικίες μεταξύ εργαζομένων.

ιδίως
Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αποκλειστεί η πελατειακή πρακτική της εκ των υστέρων εισαγωγής συνταξιοδοτούμενων σε Ταμεία χωρίς να υπάρχει ανταποδοτική κάλυψη. *Εξαιρέσεις* Οποίες ενισχύσεις κρίνεται σκόπιμο να χορηγούνται, θα πρέπει να χρηματοδοτούνται απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, έτσι ώστε να υπόκεινται κάθε φορά στη διαδικασία εξεύρεσης πόρων.

Θα πρέπει επίσης να προσέξουμε ότι:

Οι δωρεάν παροχές του κράτους καταλήγουν συχνά σε όσους δεν έχουν ανάγκη, ίσως μάλιστα σε όσους εάν δεν έχουν πληρώσει γι' αυτές λόγω της φοροδιαφυγής. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης θα πρέπει να περιορισθεί από την αρχή της αντιμετώπισης των πραγματικών αναγκών.

Γ' είναι γνωστό ότι το ΝΑ Γαλλο-γερμανική σύμβαση συνταξιοδότησης των γερμανών που δεν είχαν εισφέρει σχεδόν τίποτα στην μάχη των δραστικών συνταξιοδότησής τους, με ασοβέρομα του ματάρρεοθ' του.

Κοινωνικές παροχές μπορούν να συνδεθούν με αντιπαροχές. Σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συζητείται ήδη κατά πόσο είναι σκόπιμο να συμβάλουν όσοι παίρνουν επιδόματα ανεργίας σε κοινωνικά ωφέλιμους τομείς, όπου η αγορά εργασίας αδυνατεί να καλύψει τα κενά, όπως π.χ. στην περίθαλψη ηλικιωμένων, αναπήρων ή ασθενών.

(β) Καταναλωτική προστασία

Δείχνει Στις σημερινές συνθήκες απελευθέρωσης των αγορών, μαζικής εισόδου νέων προϊόντων με συχνά άγνωστα χαρακτηριστικά και δημιουργίας νέων εμπορικών δομών, αυξάνεται μεν η δυνατότητα επιλογών του καταναλωτή, αλλά με την προϋπόθεση της επαρκούς και έγκυρης πληροφόρησης για τις τιμές και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών και της προστασίας σε περιπτώσεις εξαπάτησης.

Η πληροφόρηση και υποστήριξη του καταναλωτή αναδεικνύεται έτσι σε θεμελιώδες εργαλείο αποτελεσματικής αξιοποίησης της αγοραστικής δύναμης, μέσο πίεσης για την συγκράτηση των τιμών και προαγωγής του εμπορικού ανταγωνισμού.

u

(γ) Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Τρίτον Οι τεχνολογικές αλλαγές επιφέρουν σοβαρές ανακατατάξεις στην αγορά εργασίας ως προς την ποιοτική σύνθεση του εργατικού δυναμικού, την μορφή στην οποία παρέχει την εργασία του, την ικανότητα προσαρμογής στα νέα δεδομένα και φυσικά τις αμοιβές.

Οι παράγοντες αυτοί εισάγουν μία διάκριση μεταξύ νέων και παραδοσιακών τεχνολογιών. Μία δυναμική διαμόρφωσης δύο διακριτών στρωμάτων στην αγορά εργασίας. Μία κατηγορία που θα είναι θεσμικά ευέλικτη και τεχνολογικά προηγμένη και ένα παραδοσιακό εργατικό δυναμικό που θα αδυνατεί να παρακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις. Οι συνέπειες δεν θα αφορούν μόνο την ανεργία, αλλά θα οδηγούν σε έναν ιδιότυπο τεχνολογικό και κοινωνικό αποκλεισμό.

Η διαμόρφωση μίας ευέλικτης εκπαιδευτικής διαδικασίας που θα διευκολύνει την διαρκή «τεχνολογική ένταξη» των διαφόρων στρωμάτων, θα πρέπει να αποτελέσει ένα διαρκές μέλημα μίας αναπτυξιακής πολιτικής, με σκοπό την επιτάχυνση της εργασιακής ένταξης των νέων και όσων εγκαταλείπουν τις παραδοσιακές απασχολήσεις, την μείωση των φαινομένων μόνιμης ανεργίας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το τριπλό αυτό Δίκτυο Κοινωνικής Ασφάλειας (Πρόνοια, Καταναλωτική Προστασία και Κατάρτιση) δεν είναι πολυτέλεια. Είναι απαραίτητο μέτρο, έτσι ώστε η μεν οικονομική ύφεση να μην απειλήσει τον κοινωνικό ιστό, η δε αναζωπύρωση της οικονομικής ανάπτυξης να μπορεί να δώσει ευκαιρίες απασχόλησης σε όσο το δυνατόν περισσότερους.

III. Η κατοχύρωση μιάς κοινωνικά δίκαιης αλλά και αποτελεσματικής πολιτικής για την ανάπτυξη της οικονομίας

Διανύουμε σήμερα μία περίοδο σταθεροποίησης των οικονομικών μεγεθών με αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Η μείωση του πληθωρισμού, η αύξηση των φορολογικών εσόδων, ο περιορισμός των δαπανών και η συναλλαγματική σταθερότητα, αποτελούν σημαντικά επιτεύγματα της πολιτικής μας και διαμορφώνουν ένα ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον για την αύξηση των επενδύσεων και την οικονομική ανάπτυξη. Καθώς οι μακροοικονομικοί στόχοι επιτυγχάνονται, πρέπει να στρέφουμε την προσοχή μας στην αντιμετώπιση και άλλων προβλημάτων που συνδέονται με τη σταθεροποιητική πολιτική. Το κυριώτερο από τα προβλήματα αυτά αφορά την κοινωνική κατανομή του κόστους σταθεροποίησης. Πρέπει, επίσης, να φροντίσουμε για εκείνες τις θεσμικές αλλαγές που θα κάνουν αδύνατη την επανάληψη της δημοσιονομικής αφροσύνης και θα κατοχυρώνουν τις επιτυχίες της σταθεροποίησης.

(α) Σταθεροποίηση και κοινωνική δικαιοσύνη

Κανένα πρόγραμμα σταθεροποίησης δεν πρόκειται να διαρκέσει πολύ ή να είναι αποτελεσματικό, εάν προηγουμένως δεν έχει δοθεί μία ευκρινής απάντηση στο ερώτημα ποιά στρώματα και φορείς θα φέρουν το βάρος της προσαρμογής. Δεκαετίες στρεβλής ανάπτυξης, κρατικής προστασίας και συντεχνιακών πιέσεων έχουν δημιουργήσει εδραιωμένα συμφέροντα που αφαιρούν τον κοινωνικό πλούτο από τους αληθινούς παραγωγούς, τους πράγματι εργαζόμενους, τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και τους ευσυνείδητους επαγγελματίες.

Μία σταθεροποιητική πολιτική πρέπει να διακρίνει ανάμεσα σε εκείνους που στηρίζονται στην παραοικονομία και τις παρασιτικές δραστηριότητες και σε εκείνους που συμβάλλουν στην παραγωγική διαδικασία. Να προσπαθήσει να εξουδετερώσει τα συμφέροντα της πρώτης κατηγορίας και να αυξήσει τα κίνητρα δραστηριότητας της δεύτερης.

Στις τελευταίες δεκαετίες είδαμε να κυριαρχούν δύο σημαντικά φαινόμενα στην οικονομική ζωή της χώρας:

- Το πρώτο είναι η πτώση των πραγματικών αμοιβών της εργασίας ανεξάρτητα από την εξέλιξη της παραγωγικότητας. Η μείωση των μέσων πραγματικών αμοιβών των μισθωτών συνοδεύτηκε πολύ συχνά από την αύξηση των παροχών σε άλλα κοινωνικά στρώματα που ελάχιστη σχέση είχαν με παραγωγικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες.

Ποδοσφαιρικές εταιρείες, χρεωκοπημένες επιχειρήσεις, ποικιλώνυμοι συνεταιρισμοί, συντεχνίες κλειστών επαγγελματιών και πολλοί άλλοι παράγοντες και κυκλώματα, καρπώθηκαν μέσω προνομίων και παροχών το πλεόνασμα που δημιούργησε η συρρίκνωση των αμοιβών της παραγωγικής εργασίας και ο περιορισμός των κερδών των δυναμικών επιχειρήσεων.

- Το δεύτερο φαινόμενο είναι η έξαρση της παραοικονομίας και φοροδιαφυγής. Την στιγμή που τα φορολογικά έσοδα άντλούνται κυρίως από τους μισθωτούς και τις κερδοφόρες ιδιωτικές επιχειρήσεις, το φαινόμενο αυτό απετέλεσε άλλο ένα μηχανισμό μεταφοράς εισοδήματος και πλούτου στους φοροφυγάδες, οι οποίοι κατά τα άλλα, απολαμβάνουν τα δημόσια αγαθά χωρίς να τα χρηματοδοτούν.

Ο συνδυασμός και των δύο παραπάνω φαινομένων έχει δημιουργήσει μία αναδιάρθρωση οικονομικών και κοινωνικών πραγμάτων. Δημιούργησε στρώματα που η οικονομική τους ισχύς δεν αντιστοιχεί στην οικονομική τους απόδοση και τα οποία θα προβάλουν σθεναρή αντίσταση σε κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού. Εμπέδωσε αντικοινωνικές αντιλήψεις για τις υποχρεώσεις προς το κράτος, τον σεβασμό των νόμων και την αλληλεγγύη προς το σύνολο. Οδήγησε πολλές κατηγορίες εργαζομένων και επιχειρήσεων σε δύσκολη οικονομική θέση, με χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον, σε δυσπιστία για το άνωτερό τους και η ικανότητά τους θα αμειφθεί.

Για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή, πρέπει να επιχειρήσουμε μία τολμηρή δημοσιονομική μεταρρύθμιση και στην φορολογία και στις δαπάνες. Το σύνολο των φορολογικών επιβαρύνσεων της εργασίας και των επιχειρηματικών κερδών είναι σήμερα ~~χαμηλό~~. Η μείωσή τους θα αυξήσει τα κίνητρα εργασίας και παραγωγικών δραστηριοτήτων, ενώ ταυτόχρονα θα αντισταθμίσει κάπως την ~~παρατεταμένη συμπίεση των εισοδημάτων αυτών.~~

Η μείωση της φορολογίας των εισοδημάτων εργασίας και επιχειρήσεων θα πρέπει να αντισταθμιστεί από την πάταξη της φοροδιαφυγής πολλών επαγγελματιών κατηγοριών, την μείωση των φορολογικών προνομίων που απολαμβάνουν αρκετοί και την αύξηση της φορολογίας του πλούτου.

17 30'

Γίνεται ωστόσο λόγος ξεχωριστά για τη μείωση των
επιτοκίων ως αναγκασιότητας μέσου για την
ανάπτυξη. Ξαρχεί σύγχυση

- 15 -

(β) Μεταρρυθμίσεις για την σταθεροποίηση και την ανάπτυξη

Η οικονομική πολιτική έχει θέσει σήμερα ως ταυτόχρονους στόχους την μείωση του πληθωρισμού και την συναλλαγματική σταθερότητα, την μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους και, επίσης, την ενίσχυση των επενδύσεων και της καταναλωτικής δυνατότητας.

Οι δύο πρώτοι στόχοι απαιτούν μία αυστηρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική με υψηλά πραγματικά επιτόκια και σφικτή πιστωτική πολιτική. Αντίθετα, ο τρίτος στόχος υποβοηθείται κυρίως με μία πολιτική χαμηλών επιτοκίων και πιστωτικών διευκολύνσεων. Στο παρελθόν όμως η χρήση των επιτοκίων προς αντίθετες κατευθύνσεις, ανάλογα με την τρέχουσα πιεστικότητα του κάθε στόχου, προκάλεσε την αβεβαιότητα της αγοράς και των εξελίξεων.

Απαιτείται πλέον ένας σαφής διαχωρισμός βραχυχρόνιας σταθεροποίησης και μακροχρόνιας ανάπτυξης. Για την πρώτη θα χρειασθούν ακόμη για πολύ και τα υψηλά πραγματικά επιτόκια και οι περιορισμοί στις δαπάνες και τις πιστώσεις. Μπορούν όμως να υπάρξουν παράλληλα και μέτρα αναπτυξιακής προοπτικής, όπως η τόνωση του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, οι υποδομές, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού που περιέγραφα προηγουμένως.

Οι δύο αυτές κατηγορίες δεν πρέπει να συγχέονται. Τα εθνικά εργαλεία πολιτικής ^{όπως τα επιτόκια} δεν πρέπει να ενδίδουν σε πιέσεις βραχυχρόνιας αναθερμανσης της οικονομίας και οι επενδυτικοί πόροι δεν πρέπει με κανένα τρόπο να χρησιμοποιηθούν ως πλάγιο μέσο καταναλωτικών δαπανών ή αντιπαραγωγικών επιδοτήσεων.

Η σημερινή συγκυρία επιτρέπει μάλιστα ένα ορατό διαχωρισμό:

- Τα εθνικά εργαλεία οικονομικής πολιτικής, όπως είναι τα επιτόκια, η συναλλαγματική ισοτιμία, οι φόροι και οι δαπάνες, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την σταθεροποίηση της οικονομίας, τη μείωση του πληθωρισμού και τον περιορισμό των ελλειμμάτων.
- Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και οι μεταρρυθμίσεις της Ενιαίας Αγοράς πρέπει να αποτελέσουν τον επενδυτικό και τον θεσμικό μοχλό της αναπτυξιακής πολιτικής.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να υπάρξει μια δημοσιονομική μεταρρύθμιση που θα κατοχυρώνει τις σημερινές κατακτήσεις και δεν θα επιτρέπει την επανάληψη της επεκτατικής απερισκεψίας των προηγούμενων περιόδων. Διαφορετικά δεν θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από την διαδοχή των φάσεων χαλάρωσης και σταθεροποίησης που είδαμε στις προηγούμενες περιόδους, που και η μία και η άλλη προκαλούν σοβαρές στρεβλώσεις στα κίνητρα οικονομικής δραστηριότητας.

Τι είναι αυτή η

Η δημοσιονομική μεταρρύθμιση πρέπει να στοχεύει:

- Στη φορολογική δικαιοσύνη με την μονιμοποίηση των μέτρων πάταξης φοροδιαφυγής και συστηματικής διεύρυνσης της φορολογικής βάσης παράλληλα με την μείωση της φορολογίας των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Σε νέες διαδικασίες κατάρτισης, εφαρμογής και αξιολόγησης του Προϋπολογισμού Δαπανών με σκοπό την μείωση της σπατάλης, την εξάλειψη των αδικαιολογήτων προνομίων και την έγκαιρη γνώση και πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου για τη σκοπιμότητά τους και την ωφέλεια ή στρέβλωση που προκαλούν.
- Στον περιορισμό της δυνατότητας των κυβερνήσεων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών να δημιουργούν υπέρογκα ελλείμματα και να τα κληρονομούν στους διαδόχους τους για την εξυπηρέτηση πελατειακών και κομματικών συμφερόντων. Ας υπάρξει επιτέλους και ατομική ευθύνη εκείνων που δημιουργούν δαπάνες χωρίς συνείδηση του κοινωνικού κόστους των δραστηριοτήτων τους.

Κυριολογικώς ευρύτατα το εγχείρημα οι ρέζ ,
οι υποβιβάσεις ομοιοαδώς και αν είναι η ωριμότητα
της ζωοδότησης αμοιουδού τις ιδιες ωριμότητες .
Γι' αυτό και δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα
σε μια ωροδουσία και σε υπηρεσία ωριμότητας .

-17-

(γ) Οι ποιοτικές αλλαγές

Η διαφορά προοδευτικής και συντηρητικής πολιτικής προκύπτει από τους στόχους της ανάπτυξης. Πολλοί, και ιδίως η συντηρητική παράταξη, αντιλαμβάνονται την ανάπτυξη ως αύξηση του παραγωγικού δυναμικού. Ικανοποιούνται όταν αυξάνεται το εγχώριο προϊόν, όταν οι οικονομικοί δείκτες υποδηλώνουν υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης, ενώ παράλληλα μειώνονται τα φαινόμενα της ύφεσης, όπως οι πτωχεύσεις. Αυτή η ποσοτική εικόνα της ανάπτυξης απορρέει από το πρότυπο μιας κοινωνίας, η οποία παράγει όλο και περισσότερα προϊόντα για την ικανοποίηση καταναλωτικών αγαθών. Όμως, οι περίοδοι ανάκαμψης, αν δεν συνοδεύονται από διαρθρωτικές αλλαγές, δεν έχουν μέλλον, ούτε καν άμεσο μέλλον. Στην Ελλάδα είχαμε περιόδους ανάκαμψης, που όμως τις διαδέχτηκε και πάλι η κρίση.

Ο εκσυγχρονισμός και, πολύ περισσότερο, η ανάπτυξη, δεν είναι επομένως απλά και μόνο θέμα ποσοτικών προσαρμογών. Είναι κυρίως θέμα ποιοτικών αλλαγών. Ποιοτικές είναι οι επεμβάσεις στον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας, στις δομές. Χωρίς αυτές, τα σταθεροποιητικά και τα αναπτυξιακά μέτρα κατορθώνουν μόνο να μεγεθύνουν τα προβλήματα, μεγεθύνοντας τις δομές.

Ενα παράδειγμα, χαρακτηριστικό και σημαντικό για τον τόπο μας, είναι η οικοδομική δραστηριότητα. Η ανάπτυξη στη χώρα μας στηρίχτηκε σ' αυτήν. Πολλά αρνητικά φαινόμενα της καθημερινής μας ζωής, όπως η ρύπανση του περιβάλλοντος, τα κυκλοφοριακά προβλήματα, οι κακές συγκοινωνίες, ο γιγαντισμός της Αθήνας, η κερδοσκοπία της γής, οφείλονται κατά κύριο λόγο στην άναρχη οικοδομική δραστηριότητα. Δεν προχωρήσαμε στον καθορισμό χρήσεων γής και στην πολεοδόμηση. Η πολεοδόμηση σχεδόν πάντα ακολουθούσε εκ των υστέρων, για να νομιμοποιηθούν τα αυθαίρετα. Θα πρέπει να κυριαρχήσουμε στην αναρχία, να μη μεγεθύνουμε τα προβλήματα, να προχωρήσουμε στον καθορισμό χρήσεων γής. Ακόμα και τώρα κάθε τέτοια προσπάθεια συναντά αντιδράσεις.

Υπάρχει τέλος και ένα σημείο που πρέπει να προσέξουμε: Η ευημερία δεν συναρτάται μόνο με τον αριθμό των τηλεφώνων, αυτοκινήτων, τηλεοράσεων και ψυγείων ανά κεφαλή. Συνδέεται και με τον διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο, τον τρόπο χρήσης του, την κοινωνικότητα, τη δημιουργικότητα, τη συνολική ποιότητα ζωής. Συνδέεται ακόμη με τη γνώση, την πληροφόρηση, τη συμμετοχή, τη δυνατότητα επικοινωνίας, πολιτισμικής αναβάθμισης σε ένα περιβάλλον επιδεκτικό ατομικών παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών.

Η πρόοδος δεν κρίνεται μόνο από τα πορτοκάλια και τα νήματα που εξάγουμε, αλλά και από τις ιδέες που παράγουμε και επικρατούν. Ελευθερία δεν είναι μόνο το δικαίωμα να λέμε μεγάλόφωνα τη γνώμη μας, αλλά και η δυνατότητα να μπορούμε να αναπτύσσουμε πρωτοβουλίες και δραστηριότητες χωρίς να χρειαζόμαστε βοήθεια από πάτρωνες και ισχυρούς.

Η ποιότητα ζωής δεν διασφαλίζεται από τη συσκευή της τηλεόρασης, όταν η ακροαματικότητα εξαρτάται από τη βία, την πορνογραφία και τη χυδαιότητα. Ο εκσυγχρονισμός και ο σοσιαλισμός επιβάλλουν να μετατραπούν οι αξίες και η κοινωνική ηθική σε ζητούμενα γενικής ηθικής, να πάψουν ν' αποτελούν καταγέλαστες πρακτικές αφελών. Το ενδιαφέρον μας στρέφεται σ' αυτά. Γι' αυτό η παιδεία, ο πολιτισμός και η κοινωνική στράτευση παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή μας προοπτική.

Παράρτημα με

~~Αποφασιστήν οικονομική μεταρρύθμιση~~ ^{26'} ~~ενα κεντρικό σημείο~~
[B] ~~της ωροσυνάδειας μας ωρέωει να~~
είναι

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η Δημόσια Διοίκηση έχει υποστεί πολλά και από την απερίσκεπτη πολιτική προσλήψεων που ακολουθείται στη φάση της δημοσιονομικής επέκτασης και από την συρρίκνωση και ισοπέδωση των αμοιβών που εφαρμόζεται στις περιόδους σταθεροποίησης.

Η Δημόσια Διοίκηση όμως πρέπει να είναι ένας από τους πιο επιτελικούς και αξιους μηχανισμούς ενός σύγχρονου κράτους. Δεν είναι χώρος για να στοιβάζει κανείς ανέργους και ανειδίκευτους, ούτε ευκαιρία τακτοποίησης κομματικών και πελατειακών συμφερόντων.

Η παρατεταμένη κρίση και αναποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης κάνει επιτακτική τη διαμόρφωση μίας νέας πολιτικής που θα κατοχυρώνει:

- Την καταπολέμηση της πελατειακής νοοτροπίας. Υπάρχουν ^{αυόμνη} πολλοί θύλακες όπου ανθίζει. Παράδειγμα είναι η πλήρωση θέσεων στις εκπροσωπήσεις του κράτους στο εξωτερικό.
- Την αδιάβλητη διαδικασία προσλήψεων στην κατεύθυνση του ισχύοντος νόμου 2190.

Ομιλία στο
Ελληνο-Γερμανικό
Εμφανιστικό

27/6/96.

- Την έμφαση στην πρόσληψη ειδικευμένων και σύγχρονα καταρτισμένων στελεχών, ικανών να κατανοήσουν τα σύνθετα σημερινά προβλήματα και να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους. Την ένταξή τους στις ανάλογες θέσεις για να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων.
- Την αλλαγή του συστήματος κινήτρων και αμοιβών των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης. Η συνέχιση του σημερινού ισοπεδωτικού συστήματος ούτε την αξιοκρατία ευνοεί, ούτε ικανά στελέχη θα προσελκύσει στο μέλλον.
- Τη δημιουργία αυτόνομων οργανισμών και αρχών για να ανταποκριθούν σε εξειδικευμένες αποστολές.
- Τη χρησιμοποίηση όλων των απασχολούμενων στο Δημόσιο σε όλες τις θέσεις του Δημοσίου. Πρέπει να ξεπεραστεί το φαινόμενο, οι απασχολούμενοι να μένουν σε θέσεις χωρίς αντικείμενο όταν επέρχεται αλλαγή συνθηκών και πολιτικών, ενώ ταυτόχρονα και να σπανίζουν υπάλληλοι σε νέους σημαντικούς τομείς.

Το τελευταίο θέμα που θέλω να διξω είναι οι διεθνείς μας σχέσεις
[Γ]

ΜΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Οι διεθνείς μας σχέσεις μπορεί να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη. Σήμερα η συνεισφορά τους είναι περιορισμένη.

Η εξωτερική πολιτική μας είναι αμυντική. Κύρια επιδίωξή της είναι η συγκράτηση «των αντιπάλων», οι έλεγχοι των κινδύνων. Όλα τα εθνικά μας θέματα είναι θέματα που έχουν σχέση με ενέργειες που έγιναν εις βάρος μας. Το κύριο εθνικό μας θέμα, η παρουσία μας με σημαντικό ρόλο στη βαλκανική και ευρωπαϊκή σκηνή, δεν έχει αναγορευθεί σε εθνικό θέμα. Η εξωτερική πολιτική οφείλει να ανοίγει δυνατότητες, να δημιουργεί ευκαιρίες, να προάγει τη θέση της χώρας σε όλους τους τομείς και στον οικονομικό.

Ο απελευθερωτικός εθνικισμός που σαρώνει την Ανατολική Ευρώπη έχει επηρεάσει και τις αντιλήψεις στη χώρα μας. Εδώ παίρνει, όμως, μερικές φορές τη μορφή σωβινισμού και ξενοφοβίας. Οι εχθροί αυξάνονται και ταυτόχρονα οι οραματισμοί για νικηφόρες αναμετρήσεις -πολιτικές, οικονομικές- με όλους τους γείτονές μας και όλες τις μεγάλες δυνάμεις. Η ιστορία του νεοελληνικού κράτους δείχνει ότι πετύχαμε τότε μόνο όταν δημιουργήσαμε ή αξιοποιήσαμε διεθνείς συμμαχίες. Η νοοτροπία του ηρωικού ανάδελφου λαού, του εθνοκεντρισμού, υπονομεύει την εξέλιξη της κοινωνίας μας. Εγκυμονεί τον κίνδυνο εξευτελισμών και περιθωριοποίησης.